

UiT Norges arktiske universitet

Fakultet for samfunnsvitenskap, humaniora og lærerutdanning

Svorsk på nordnorsk

En undersøkelse av språklige trekk hos svensker bosatte i Nord-Norge over lengre tid.

Isabel Kjos

Masteroppgave i nordisk språk ved lektorutdanningen trinn 8-13, NOR-3982, mai 2022

Innholdsfortegnelse

1	Introduksjon	1
1.1	Problemstilling og underliggende forskningsspørsmål	3
1.2	Relevans for den norske skolen.....	4
2	Teoretisk bakgrunn.....	5
2.1	Teori om talemålsvariasjon og språktilpasning.....	6
2.1.1	Akkomodasjon	7
2.1.2	Kodeveksling.....	7
2.2	Auers (1999) språklige kontinuum.....	8
2.3	Svensker i Norge – tospråklige eller bidialektale?.....	9
2.4	Svorsk.....	10
3	Metode.....	13
3.1	Utvalg	13
3.2	Variablene	14
3.2.1	Personlig pronomen.....	15
3.2.2	Nektingsadverb.....	15
3.2.3	Infinitiver.....	16
3.2.4	Norske hunkjønnsord	16
3.2.5	Possessivfraser	17
3.2.6	Spørreord i HV-spørsmål	18
3.3	Innsamlingsmetode, transkriberingsprinsipper	18
3.3.1	Gjennomføring	19
3.3.2	Utregning av norskhetscore	20
3.4	Forskningsetikk	20
4	Resultat.....	23
4.1	Informant A	23
4.1.1	Svorsking hos informant A	25

4.2	Informant B	27
4.2.1	Svorsking hos informant B.....	29
4.3	Informant C	30
4.3.1	Svorsking hos informant C.....	32
4.4	Informant D.....	34
4.4.1	Svorsking hos informant D	36
4.5	Informant E	37
4.5.1	Svorsking hos informant E.....	39
4.6	Informant F.....	41
4.6.1	Svorsking hos informant F	43
5	Diskusjon.....	45
5.1	De svensktalende.....	45
5.2	De norsktalende.....	46
5.3	De språkforvirrede.....	48
	Informantene i utvalget – et mangfoldig språklig fellesskap?	49
5.3.1	Nordenstams tredeling – en forenklet fremstilling av virkeligheten?	50
5.4	Begrensninger ved studien	51
6	Oppsummering og veien videre	53
	Referanseliste	54
	Vedlegg	58
	Vedlegg 1 Informasjonsskriv og samtykkeerklæring.....	58
	Vedlegg 2: Transkripsjonsnøkkel.....	61
	Vedlegg 3: Ytringer som gjentas i del tre av undersøkelsen.....	62
	Vedlegg 4: Visuell fremstilling av fordelingen norske og svenske varianter i del I, II og III hos alle informantene	63
	Vedlegg 5: Rangering av norskhet hos informantene (Norskhetsindeks).....	65

Tabelliste

Tabell 1. <i>Forenklet kartlegging av språklige variabler hos informant A</i>	24
Tabell 2. <i>Kartlegging av norske hunkjønnsord hos informant A</i>	25
Tabell 3. <i>Forenklet kartlegging av språklige variabler hos informant B</i>	28
Tabell 4. <i>Kartlegging av hunkjønnsord hos informant B</i>	29
Tabell 5. <i>Forenklet kartlegging av språklige variabler hos informant C</i>	31
Tabell 6. <i>Kartlegging av hunkjønnsord hos informant C</i>	32
Tabell 7. <i>Forenklet kartlegging av språklige variabler hos informant D</i>	35
Tabell 8. <i>Kartlegging av hunkjønnsord hos informant D</i>	36
Tabell 9. <i>Forenklet kartlegging av språklige variabler hos informant E</i>	38
Tabell 10. <i>Kartlegging av hunkjønnsord hos informant E</i>	39
Tabell 11. <i>Forenklet kartlegging av språklige variabler hos informant F</i>	42
Tabell 12. <i>Kartlegging av hunkjønnsord hos informant F</i>	43

Sammendrag

I denne avhandlingen undersøker jeg talemålet til voksne svensker som har flyttet til og bodd lenge i Nord-Norge. Studien bygger videre på Nordenstams (1979) lingvistiske undersøkelse *Svenskan i Norge – Språklig variation hos svenska invandrare i Bergen*, men inviterer også til å se fenomenet svorsk i en bidialektal kontekst med utgangspunkt i talemålsutvikling i henhold til Auer (1999). I undersøkelsen min deltok seks svenske informanter som hadde bodd i Norge i minst ti år. Jeg har benyttet en metode basert på både fri tale, gjenfortelling og ulik språklig innputt for å undersøke hvordan språket til de individuelle informantene er, og om det varierer ut fra språklig innputt.

Undersøkelsen ble gjennomført tidlig i 2022. Informantene møtte til separate Zoom-samtaler hvor de ble utsatt for ulik språklig innputt fra meg (norsk) og veilederen min Björn Lundquist (svensk). Informantene var da på ulike steder, og to av informantene befant seg i Sverige på intervjuetidspunktet. På denne måten kan resultatene være påvirket av svensk i større grad enn vanlig.

Resultatene fra undersøkelsen min viser at det ikke er noen gjennomgående trekk med tanke på bruk av ulike språklige varianter, og at det i utgangspunktet ikke er noen grammatiske, leksikalske og syntaktiske fellestrekk for hvordan svorsk arter seg. Likevel viser det seg at språklig innputt påvirker alle informantene til en viss grad. Alle informantene bruker mer norsk enn tidligere ved vekslende innputt av svensk og norsk. Årsakene til dette diskuteres, men flere og større undersøkelser på fenomenet svorsk er nødvendig før man kan komme til en faktisk konklusjon på hvordan svorsk blir påvirket av norsk og svensk.

Forord

Da var endelig dagen kommet, og jeg skal levere inn masteroppgaven. Det har vært både spennende, tøft, vanskelig og utrolig morsomt å jobbe med dette temaet over såpass lang tid. Selv om det kun er mitt navn som står oppført som forfatter har jeg hatt en rekke personer i ryggen som har vært utrolig viktige for at jeg, etter mye om og men, skulle få levert denne oppgaven. Jeg vil derfor benytte anledningen til å takke noen nøkkelpersoner som også skal få sole seg litt i «glansen» av dette arbeidet.

Takk til veilederne mine Björn Lundquist og Øystein Aleksander Vangsnes for god hjelp til både gjennomføring og bearbeiding av oppgaven. En stor takk rettes også til informantene som stilte opp i denne undersøkelsen. Det har vært utrolig morsomt å få arbeide med dette temaet, og jeg føler jeg har blitt godt kjent med alle ettersom jeg har lyttet utallige ganger til opptakene deres.

Takk til familien min for at dere alltid er der, og har utvist stor tålmodighet når jeg i innspurten har måtte takke nei til middager og kaffebesøk. En ekstra stor takk rettes til pappa, som er selve inspirasjonen bak avhandlingen min.

Takk til Roar for å ha hørt på utallige monologer om hvor fascinerende språk er, og en urokkelig tro på at jeg skulle klare å gjennomføre.

Takk til Ina for gjennomlesninger, og for å ha dratt meg videre når jeg ville gi opp. Denne oppgaven ville aldri blitt ferdig uten din støtte.

Under tiden jeg har skrevet på denne masteroppgaven gikk en av mine største støttespillere bort. Min mormor, Lydia Regine Berg Martinsen, var alltid engasjert i mitt liv og var alltid sikker på at jeg skulle klare, ikke bare levere en masteroppgave, men også bli en god lærer. Hennes støtte har betydd alt opp gjennom årene, og det føles viktig og riktig at hun blir nevnt for seg selv. Hun vil aldri få lese dette, men likevel utrettes en stor takk til henne.

Opgaven dediseres til min mormor.

Isabel Kjos, mai 2022

1 Introduksjon

Faren min er født og oppvokst i Sverige. Da han flyttet til Norge og etablerte familie her, endret språket hans seg. Ofte ble jeg møtt med kommentarer fra venner om at de ikke forsto hva han sa, men dette var totalt uforståelig for meg. Pappa snakket norsk, i hvert fall ifølge seg selv. Opp gjennom årene har jeg møtt på flere som pappa; svensker som har flyttet til Norge i voksen alder. Talemålet til den ene var totalt forskjellig fra talemålet til den andre, og jeg begynte å lure på hvorfor dette skjer. Hvordan kan folk med tilsynelatende lik språklig bakgrunn få forskjellige talemål i møtet med et annet nærliggende språk?

Når en svenske flytter til Norge, tilbys de ikke formell språkopplæring. Det er lett nok å forstå hvorfor. Språkene er ikke særlig forskjellige, og landene har vært preget av nær kontakt og samarbeid i flere hundre år. Sosiolingvistiske studier har demonstrert at språkopplæring kan være sentralt for muntlig språktilegnelse i voksen alder. Saito et al. (2015) gjennomførte en studie der de fant at språkopplæring tilpasset den som skal lære seg språket, vil gi best resultat for både kommunikativ og reseptiv kompetanse. Når svenskene ikke får dette tilbudet, gir vi de altså ikke best mulig sjanse til lære å snakke «reint» norsk.

Til tross for en historisk kontakt og en følelse av nærhet til «söta bror», fører samtaler mellom svensker og nordmenn tidvis til forvirring. Dette løses ofte gjennom blant annet akkomodasjon hvor svenskene nærmer seg nordmennenes talemål, og mange nordmenn nærmer seg også svenskene talemål. Det har, med andre ord, oppstått et blandingspråk hvor både språklige trekk fra norsk og fra svensk blir blandet sammen for å skape mening i en «tospråklig» samtale. Dette blandingspråket blir ofte kalt *svorsk* på folkemunne.

Jeg ønsker å undersøke hvordan talemålet endrer seg for svensker som har vært bosatt i Norge over en lengre periode. Derfor har jeg valgt å gjennomføre en kvalitativ studie bestående av seks svensker som har flyttet til Norge i voksen alder. Studier har vist at de som forsøker å tilegne seg språk i voksen alder opplever det som vanskeligere, og bruker lengre tid på å lære seg språket enn dersom man lærer seg språk i yngre alder (Muños & Singleton, 2011; Vanhove, 2013). I tillegg er det forskning som hentyder at det å lære ett nytt språk i voksen alder, gjennom såkalt språkbading, kan føre til tap av morsmål i tilegnelsesprosessen (Iverson, 2012; Levy et al., 2007). Det vil være interessant å drøfte hvordan talemålet har endret seg hos de individuelle svenskene, og om de opplever et tap av sitt originale språk i prosessen.

I min undersøkelse var det en rekke kriterier for å kunne delta. Informantene måtte ha vokst opp i Sverige i et enspråklig hjem, hvor de hadde svensk som morsmål. I tillegg måtte informantene ha bodd fast i Nord-Norge i minst ti år, noe som utelot såkalte ikke-bosatte lønnstakere. Grunnen til at informantene måtte ha bodd i Norge i minst ti år, er at mennesker som lærer et andrespråk på et sammenlignbart nivå som morsmål, og som i stor grad er/har vært innlemmet i andrespråkets område i rundt ti år, kan oppleve språktap av morsmålet (Iverson, 2012). Det er sannsynlig at en innvandrer har klart å skape et sosialt nettverk i nærområdet i løpet av ti år, og at man dermed blir badet i det nye språket.

Undersøkellesprotokollen er utformet i samarbeid med veileder Björn Lundquist. Informantene ble intervjuet separat, og undersøkelsen kan deles inn i tre hoveddeler, hvor de to første hoveddelene kan deles ytterligere i to. Selve protokollen vil bli gjennomgått i detalj i metodedelene, men formålet var å utsette informantene for norsk, svensk og vekslende innputt for å undersøke hvordan dagligtalen deres var i møte med henholdsvis en nordmann og en svenske. Jeg ville undersøke hva som endret seg og hva som forble likt i talemålet til den individuelle informantene, for å se hvilke, om noen, språklige trekk som viste seg som mer stabile og hvilke som tilsynelatende ikke fulgte noe variasjonsmønster.

I den tredje delen av undersøkelsen var målet å se om informantene gikk inn i en oversetterrolle, gjenga ordrett det som ble sagt, eller gjorde en kombinasjon av disse. Dersom informantene gikk inn i en oversetterrolle, kunne dette være et tegn på at han eller hun anså norsk og svensk som to separate språk. Dette vil si at han eller hun kan forsøke å endre språket slik at den andre parten skal forstå. Ordrett gjengivelse kan tyde på at språkene ble aktivert hos informantene avhengig av hvilket språk den blir utsatt for. Det vil si at dersom den måtte gjengi en setning med norsk innhold, ville ytringen i større grad være preget av norsk enn svensk. Om informantene brukte en kombinasjon av både oversettelse og ordrett gjengivelse kan man argumentere for at personen ikke opplevde språkene som to separate systemer, eller at talemålet var blitt såpass stabilt at eksponering av språkene ikke påvirket talemålet i stor grad.

Forskningsarbeidet mitt føyer seg inn i rekken av studier på talemålsvariasjon når talemålsbrukeren er på flyttefot. Denne retningen innenfor sosiolingvistikken ser på konsekvensene flytting til områder med andre talemål har for det originale talemålet til brukeren (Mæhlum et al., 2008, s. 160). Vinklingen min, med svensker flyttet til Norge, er hverken den første eller det største arbeidet innenfor feltet.

Den første og største undersøkelsen av dette fenomenet er Kerstin Nordenstams (1979) doktoravhandling *Svenskan i Norge – Språklig variation hos svenska invandrare i Bergen*.

Dette arbeidet har vært til inspirasjon for en rekke masteroppgaver, og har vært en normgiver for hvordan vi både beskriver og forsker på talemål hos svensker i Norge (Andersen, 2014; Sandbakk 2009; Rydving, 2014). I et intervju med 32 informanter som ble utsatt for en norsk og en svensk intervjuer, fant Nordenstam at man stort sett kan dele inn gruppen svensker i Norge i tre. Informantene kunne klassifiseres som relativt svensktalende, relativt norsktalende eller som tilhørende en mellomgruppe som blandet de to språkene (Nordenstam, 1979, s. 179).

Selv om Nordenstams (1979) metode og teoretiske grunnlag har blitt videreført mange andre undersøkelser, er det viktig å undersøke andre (sosio)lingvistiske teoretiske rammeverk og forskning som kan gi et grunnlag for forskningsarbeidet. I en politisk, sosiologisk eller historisk kontekst er det tradisjon for å se på norsk og svensk som separate språklige enheter. Likevel er språkene såpass nærliggende at man kan også diskutere om svensk og norsk i språkforskning heller bør ta utgangspunkt i bidialektisme som teoretisk rammeverk, framfor tospråklighet. Derfor har jeg, i tillegg til å videreføre deler av Nordenstrams metode, valgt å se svensk-norsk i en bidialektal kontekst. I tillegg har jeg brukt Auer (1999) og hans teori om dialekt/språkendring på et kontinuum som et mer konkretiserende rammeverk enn klassisk kodeveksling.

1.1 Problemstilling og underliggende forskningsspørsmål

I undersøkelsen min ønsket jeg å undersøke hvilke trekk som forblir svensk etter mange år i Norge, og hvilke norskspråklige trekk som har «sneket» seg inn i talemålet til de svensk-norske informantene. Undersøkelsen bygger på svensker som har vokst opp i Sverige og flyttet til og bodd i Nord-Norge i sitt voksne liv. Fokuset ligger i hovedsak på hva informantene sier, og hvordan de bruker språket, selv om en del av samtalene ofte dreier seg inn på hvordan informantene tenker om sitt eget språk. Jeg ønsket dessuten å skape et korpus som flere kan bruke til å undersøke disse trekkene senere. Kunnskaper om hvordan svensk-norskes språk utvikler seg kan være en pekepinn på hvordan nabospråksforståelse og tilegnelse av nærstående språklige varieteter fungerer. Det kan også vise hvordan voksne som ikke får formell opplæring i et nabospråk tilpasser sitt språkbruk, både bevisst og ubevisst. Ut fra dette har jeg formulert problemstillingen:

På hvilke måter kan vi se at det norske språket påvirker talemålet til voksne, svenske innvandrere bosatte i Nord-Norge?

Ut fra denne overordna problemstillingen kan vi sette opp følgende forskningsspørsmål:

1. Er talemålet til individene nærmere svensk eller norsk med innslag fra det andre språket?
2. I hvilken grad benytter informantene seg av norske eller svenske bøyningsformer og leksikalske og syntaktiske trekk?
3. På hvilke måter, og i hvilken grad, kodeveksler eller språkblander informantene?
4. Er funnene konsekvente både på individuell basis og på tvers av utvalget?

1.2 Relevans for den norske skolen

Selv om hovedtemaet for masteroppgaven min kan sies å være rent språkvitenskapelig, kan den også være relevant for arbeid i skoleverket. Forskning på talemålsvariasjon er svært viktig, spesielt i takt med økende globalisering og innvandring til Norge. Et sentralt tema for læreplanen og det norske skoleverket er mangfold, og i den nye læreplanen har man satt søkelys på flerspråklighet som en positiv ressurs i klasserommet. Ulike innflytterspråk påvirker nærmiljøet på ulike måter.

Denne oppgaven inviterer til å flytte fokuset fra den tospråklige eleven i klasserommet, og heller se den mangfoldige talemålsvariasjonen som omgir og påvirker elevene. Foreldre har stor påvirkningskraft for barn og unge. Økt kompetanse om foreldres talemål, og hva som påvirker dette, kan være en viktig brikke i puslespillet for tilpasset opplæring. Videre forskning innenfor denne retningen bør ta sikte på å kartlegge talemålet hos foreldre og undersøke hvilke trekk som følger med fra generasjon til generasjon.

I tillegg er det en rekke kompetansemål som omfatter både språklig mangfold og ulike talemål i Norge. På 10. trinn skal elevene «utforske språklig variasjon og mangfold i Norge og reflektere over holdninger til ulike språk og talespråkvarianter» (Kunnskapsdepartementet, 2019, s. 9). I læreplanene for de høyere trinnene blir det påpekt at elevene skal sammenligne særtrekk ved norsk med andre språk, hvor svensk nevnes eksplisitt, og vise hvordan språklige møter kan skape språkendringer (Kunnskapsdepartementet, 2019, ss. 11-13). Elevene skal også «gjøre rede for endringer i talespråk i Norge i dag og reflektere over sammenhenger mellom språk, kultur og identitet» (Kunnskapsdepartementet, 2019, s. 15). På denne måten kan oppgaven sies å ha relevans for den norske skolen.

2 Teoretisk bakgrunn

Språksituasjonen i Skandinavia er ganske spesiell. Tre naboland har et relativt likt språk og det er tilsynelatende en gjensidig forståelse i samtaler mellom nordmenn, dansker og svensker. Einar Haugen gjennomførte en opinionsundersøkelse for å finne ut hvordan kommunikasjonen mellom Norge, Sverige og Danmark fungerte. Haugen (1972) fant at innbyggere i de tre skandinaviske landene oppgir en relativt høy grad av gjensidig forståelse, men at denne forståelsen også må kunne kalles semikommunikasjon ettersom den er preget av forskjellige brytninger (Haugen, 1972, s. 479). Dansk og norsk har likt vokabular, men ulik uttale, og svensk og norsk har lik uttale, men ulikt vokabular (Haugen, 1972, s. 480).

En mer moderne undersøkelse om internordisk språkforståelse (INS) er rapporten «Håller språket ihop Norden?» av Delsing & Åkesson (2005). De tok sikte på å kartlegge språkforståelsen mellom nabolandene i Norden ved å teste elever på videregående skoler i de ulike nordiske landene. De fant at nordmennene generelt sett klarte seg best. Videre fant de også at svenskene forstår norsk bedre enn de forstår dansk (Delsing & Åkesson, 2005, s. 77). Det kan altså virke som nordmenn har bedre forståelse av nabospråkene, enn de andre nabospråkene har av hverandre.

I tillegg til forskning på internordisk språkforståelse vil forskning på bidialektisme være sentralt for min oppgave. Bidialektisme kan i svært enkle trekk betegnes som «en form for språklig-sosial adferd (...) omtalt som et individs internalisering og bruk av to eller flere (...) dialekter» (van Ommeren, 2016, s. 1). Flodell (2003) undersøkte om tospråklighet og bidialektisme virkelig er to adskilte enheter slik det har vært vanlig å omtale disse fenomenene. I en svensk kontekst undersøkte hun misionessvensk, som er et minoritetsspråk i et spansk-talende land, og bjurholmsmål, som er en svensk dialekt. Hun fant at til tross for stor språklig forskjell, var det en rekke likheter mellom tospråkliges og bidialektales talemålssituasjon og talestrategier (Flodell, 2003, s. 70). Dette tyder på at det egentlige skillet mellom bidialektale og tospråklige er å finne i forskjellen mellom de aktuelle talemålene og deres status, altså ytre faktorer. De indre faktorene, som språklige strategier viser seg å være svært like.

Et av de større norske arbeidene utført på bidialektisme som fenomen er van Ommeren (2016). Hun undersøkte talemålet hos 12 informanter som var kyndig i, og vekslet mellom, to ulike dialekter. Hun fant blant annet at mobilitet (både sosial og geografisk) og flerdialektale familiemedlemmer var store påvirkningsfaktorer for hvordan informantene snakket og vekslet mellom de ulike kodene (van Ommeren, 2016, s. 221). van Ommeren (2016, s. 362)

argumenterer for at bidialektisme i en norsk kontekst viser seg som alternering mellom de ulike kodene. Videre hevder hun at denne alterneringen kan sees som identitetshandlinger hvor talemålet markerer enten fellesskap eller utenforskap for taleren (van Ommeren, 2016, s. 372).

2.1 Teori om talemålsvariasjon og språktilpasning

Talemålsvariasjon kan foregå på flere områder; mellom ulike geografiske områder, mellom sosiale grupper innad i et geografisk område, mellom enkeltindivider innad i samme sosiale gruppe og talemålet til enkeltindividet (Mæhlum et al., 2008, s. 128). Vi ser altså at studiet av talemålsvariasjon er svært omfattende, og blir enda mer omfattende når man tar i betraktning at språket, både i samfunnet og hos individet, endrer seg over tid. *Synkron talemålsvariasjon*, altså variasjon i talemålet i en gitt situasjon, viser hvordan talemålet ikke er konstant likt i en gitt situasjon. Vi endrer måten vi snakker på ut fra kontekst, men også innad i samme samtale. *Idiolektisk variasjon* viser til variasjon hos ett og samme individ (Mæhlum et al., 2008, s. 128). Ut fra dette kan vi forstå at talemålet ofte varierer både i gruppe og individperspektiv samtidig som det kan variere både synkront og diakront.

Vi bruker våre individuelle *språklige register*, som ofte består av flere ulike måter å snakke på. Avhengig av kommunikasjonssituasjonen kan vi variere språkbruken, og ofte snakker vi forskjellig ut fra forskjellige sosiale situasjoner (Mæhlum et al., 2008, s. 135). Talemåten vår avhenger altså av situasjonen vi er i, og ofte endrer vi den ut fra hvem vi snakker med og hvordan vi ønsker å bli oppfattet. Vår evne til å variere vårt talemål og vår uttryksmåte ut fra ulike sosiale situasjoner, såkalt intraindividuell variasjon, er et bevis på at vi besitter ulike språklige register, og at vi bruker disse registrene (mer eller mindre bevisst) for å markere identitet og (felles eller individuell) tilhørighet. I tillegg kan individer fra samme område eller sosioøkonomisk og kulturell bakgrunn ha svært ulike måter å uttrykke seg på. Dette kalles ofte interindividuell variasjon (Mæhlum & Røyneland, 2012, s. 20).

Et annet sentralt begrep som kan knyttes til talemålsvariasjon er *språkmodus*. Språkmodus omhandler «graden av kognitiv aktivering og prosessering av de to språkene hos en tospråklig person på et gitt tidspunkt» (Grosjean, 2001, s. 19, referert til i Svendsen, 2021, s. 78). Man kan se for seg at språk og dialekter eksisterer på et kontinuum hvor det ene av ytterpunktene representerer en «rein» utgave av de to talemålene, og den andre enden representerer en tospråklig eller bidialektal modus som kan brukes i forskjellige sammenhenger. Dersom den tospråklige bruker ett av språkene, kan vi si at det ene språket aktivert, og det andre er deaktivert (Svendsen, 2021, s. 78).

Likevel er det ikke uvanlig at personer med flere språklige register bruker elementer fra de ulike registrene i samme samtale. Når dette forekommer er ofte den ene varianten mer aktivert enn den andre, og dette kan kalles *basespråk* eller *rammespråk* (Svendsen, 2021, s. 78). Basespråket danner gjerne grunnlaget for både bøyningsformer, syntaks og leksikalske valg, men trenger ikke være konstant. Det er vanlig at basespråket skifter over til det andre, særlig ut fra samtalens tematikk og dersom det kommer andre deltakere i samtalen (Svendsen, 2021, s. 79).

2.1.1 Akkomodasjon

Akkomodasjonsteori, eller tilpasningsteori, ble først utviklet av Howard Giles på slutten av 1970-tallet, og omhandler «korleis kommunikasjonsforholdet mellom to eller fleire personar blir påverka av ulike sosiale og psykologiske faktorar» (Skjekkeland, 2009, s. 39).

Akkomodasjon kan foregå både mellom dialekter, sosiolenker og språk. Tilpasning av språk kan skje i både kortsiktig og langsiktig akkomodasjon, hvor den langsiktige akkomodasjonen ofte skjer dersom en person flytter fra et område med et talemål til et annet (Skjekkeland, 2009, s. 39). Når man tilnærmer seg den andres språk gjensidig, kalles dette for konvergens. Konvergens kan komme av et ofte ubevisst ønske om sosial integrasjon eller å identifiseres med den andre parten (Giles et al., 1991, s. 18). Det motsatte kan også hende, ved såkalt språklig divergens, forsøker taleren å unngå å endre sitt talemål, gjerne for å markere en avstand fra samtalepartnern (Skjekkeland, 2009, s. 39). I denne avhandlingen kan man derfor undersøke hvordan både kortsiktig og langsiktig akkomodasjon utarter seg hos svenskene i Nord-Norge, ettersom de blir utsatt for ulike innputt i alle tre delene.

2.1.2 Kodeveksling

Kodeveksling er et begrep innenfor sosiolingvistikken som både kan defineres vidt og mer snevert. I vid forstand kan kodeveksling omhandle både veksling innad i en situasjon og veksling mellom ulike situasjoner, og i snever forstand kan kodeveksling omhandle veksling «mellom to eller fleire grammatiske system innanfor ein og same samtalsituasjon» (Mæhlum et al., 2008, s. 49). I tillegg er det vanlig å skille mellom taggveksling, intersentensiell kodeveksling, veksling mellom ytringer, og intrasentensiell kodeveksling, veksling innenfor en ytring, ord eller på morfemnivå (Mæhlum et al., 2008, s. 50). De to sistnevnte stiller et større krav til språklige ferdigheter enn den førstnevnte (Svendsen, 2021, s. 72).

2.2 Auers (1999) språklige kontinuum

Auer (1999) fremlegger en annen måte å undersøke variasjon hos folk som bruker flere språk eller dialekter. Han ser kodevekslingsbegepet i et kontinuum av språkendring og reflekterer over hvordan språk kan endre seg fra kodeveksling (eng. codeswitching) til språkblanding (eng. language mixing) og til slutt til en sammensmeltet lekt (eng. fused lects). På grunn av dette blir kodevekslingsbegrepet innskrenket ytterligere og omfatter tilfeller der sidestillingen av kodene oppleves og blir tolket som lokalt meningsfylt for taleren (Auer, 1999, s. 310). Det er altså viktig at taleren opplever et skille mellom kode A og kode B, selv om kodene lingvistisk sett er like.

Språkblanding brukes om veksling der det tilsynelatende er et mønster for måten man snakker. Hyppig og regelmessig veksling innad i og mellom kodene, både intrasentensiell og intersentensiell kodeveksling, bør sees som et uttrykk for blanding av de to kodene, ikke som veksling mellom to koder i følge Auer (1999, s. 310). I en språkblandingskontekst vil det kunne være vanskelig å si om hvilken kode som er i bruk til enhver tid, og at det er selve denne blandingen av kodene som konstituerer «samtalespråket» (Auer, 1999, s. 315).

Språkblandere kan ofte oppleve en identitet som en som snakker et blandingsspråk og har ofte folkelige navn som identifiserer deres talemåte, og dermed også taleren selv, som nettopp en blanding av to ulike språk/koder (Auer, 1999, s. 318).

Det kan være flere årsaksforklaringer til hvorfor individer beveger seg fra kodeveksling til språkblanding. En negativ årsaksforklaring har som utgangspunkt at taleren kan føle seg presset til å gå over til å av sosiale årsaker «to produce turns which cannot be assigned to one language or the other unambiguously» (Auer, 1999, s. 320). En positiv årsaksforklaring kan være at identitetsmarkøren som tospråklig blir viktigere enn at kodeveksling skal tjene som en diskursmarkør (Auer, 1999, s. 320). Overgangen fra kodeveksling til språkblanding er fullført når taleren ikke lenger aktivt unngår å bruke det ene eller det andre språket, men orienterer seg positivt mot blandingen av de to språkene (Auer, 1999, s. 321).

Når de har stabilisert seg på en slik måte at man kan hevde at personen bruker en spesifikk varietet, kan man snakke om sammensmeltede lekter (Auer, 1999, s. 310). I motsetning til skillet mellom kodeveksling og språkblanding, som baseres på sosiolingvistiske egenskaper, hevder Auer (1999) at forskjellen mellom språkblanding og sammensmeltet lekt er grammatisk. Der språkblanding åpner for ulike former, både leksikalsk, morfologisk og syntaktisk både innad i setninger og samtaler, er sammensmeltede lekter preget av at taleren

tilsynelatende ikke har et «valg» når de bruker de ulike formene (Auer, 1999, s. 321). For eksempel kan man i den sammensmeltede lekten (AB) bruke ord fra kode A, men konsekvent bøye de etter kode B. Den ene koden er ikke nødvendigvis sterkere representert, og dersom denne sammensmeltede lekten videreføres til neste generasjon er det heller ikke nødvendig at den nye taleren snakker kode A og kode B flytende som separate språklige enheter (Auer, 1999, s. 321)

Ut fra dette teoretiske rammeverket får vi en sannsynlig lineær progresjon innenfor diakron talemålsvariasjon hos individer. Denne utvidede måten å undersøke språktilpasning på muliggjør kodevekslingsteori som teoretisk rammeverk for undersøkelser i norsk-svenske kontekster ved at den; a) ikke begrenser seg til avstandsspråk som undersøkelsesfenomen og b) inviterer til å se på veksling innad i talemålet som et uttrykk for utvikling som både kan føre til økt kompetanse i begge kodene, men også svekke kompetansen i kodene dersom språkblanding har blitt konsolidert innad i taleren og dermed utgjør dens foretrukne talemål.

2.3 Svensker i Norge – tospråklige eller bidialektale?

Ettersom informantene mine er født og oppvokst i et annet land, med et annet språk, bør man diskutere begrepet tospråklighet, og om begrepet er dekkende. Det er mange definisjoner på å være tospråklig, men en svært åpen definisjon av tospråklighet er en person som ofte bruker to eller flere språk i hverdagen (Lanza, 2003, s. 61). Disse språkene er mer eller mindre i bruk i forskjellige situasjoner, og kan dermed tolkes som ulike språklige registre hos individet. I denne relativt åpne definisjonen av tospråklighet regner man med at det finnes ulike grader av tospråklighet, fra like kompetent i begge språk til å ha et dominant språk (Lanza, 2003, s. 61). Graden av tospråklighet kan også måles ut fra den kommunikative kompetansen hos den tospråklige hvor man kan skille mellom reseptiv og produktiv kompetanse i skriftlige og muntlige ferdigheter (Mæhlum et al., 2008, s. 38).

Det dominante språket hos en tospråklig blir lettere og/eller fortere aktivert i en tospråklig kontekst, og danner derfor også ofte rammen for språk i samtalen (Lanza, 2003, s. 61). Selv om informantene prøver å holde på et språk, for eksempel snakke «reint» norsk, kan det ofte oppstå såkalt interferens, som er en «negativ overføring fra det ene til det andre språket» (Lanza, 2003, s. 62). Tospråklige kontekster kan beskrives som situasjoner hvor man enten snakker med en annen som har liknende språklige registre eller i kontekster hvor begge partene i stor grad forstår hverandre. I slike tilfeller kan språkbrukeren bruke ulike strategier

som akkomodasjon og kodeveksling uten å egentlig være bevisst over hvordan talemålet deres endrer seg (Lanza, 2003, s. 62).

Begrepet tospråklighet kompliseres ytterligere, ettersom det i en rekke kontekster vil det være tilnærmet umulig å vite hvilket språk som er hovedspråket og hvilket som er tilføyingspråket (Mæhlum et al., 2008, s. 50). Det er vanlig å skille mellom utbyggingsspråk og avstandsspråk. Utbyggingsspråk er ulike talemål definert som språk på tross av mangel på lingvistisk avstand, hvorav det er sosiopolitiske forhold som gir definisjonsmakt til hva som skal regnes som to separate språk (Mæhlum et al., 2008, ss. 18-19). På denne måten er det ikke tilfredsstillende å bruke tospråklighet som utgangspunkt i en svensk-norsk kontekst.

Den tradisjonelle oppfatningen av bidialektisme har vært at man behersker og kan variere høyspråk og dialekt i ulike situasjoner (Flodell, 2003, s. 64). I det norske språket er det ikke et fastsatt standardtalemål, men vi kan ta utgangspunkt i oslomål som normgiver for endringsimpulser i norske regionale dialekter (Mæhlum & Røyneland, 2012, s. 134). I Norge er det ikke forventet at man skal skifte dialekt til oslomål eller en annen dialekt i møte med noen som har ulik dialekt fra taleren. Likevel er det ikke uvanlig at nordmenn kan, både i lystig lag og ved familie fra ulike steder, bytte mellom to eller flere dialekter.

Bidialektisme ble innledningsvis introdusert som «et individs internalisering og bruk av to eller flere norske dialekter» (van Ommeren, 2016, s. 1). Selv om begrepene bidialektisme og tospråklighet virker forskjellige er kravene for å regnes som bidialektal svært like som kravene for å regnes som tospråklig. Definisjonen slik van Ommeren bruker den utelukker dermed skandinaviske språk i et bidialektalt perspektiv. Dialekter blir ofte knyttet til ulike varieteter innenfor et lands grenser, men man kan også se på dialekter i et større perspektiv. Ettersom norsk, svensk og dansk er svært like lingvistisk sett kan vi si at de tilhører det skandinaviske dialektkontinuumet (Mæhlum et al., 2008, s. 21). Bidialektisme kan også brukes i konteksten svensk-norsk talemål dersom man tar utgangspunkt i det skandinaviske dialektkontinuumet som normgivende språkområde, fremfor å ha som utgangspunkt at Norge og Sverige har to separate språk.

2.4 Svorsk

Ordet *svorsk* brukes ofte på folkemunne om den blandingsformen som oppstår i svensk-norske kontekster (Tolgensbakk, 2014, s. 85). I sitt mest omfattende format oppstår svorsk som resultat av at en nordmann flytter til Sverige og endrer talespråket sitt ved å ta inn svenske element, eller en svenske flytter til Norge og endrer talespråket sitt ved å ta inn norske element. I disse tilfellene kan det se ut som at rammespråket fortsetter å være

morsmålet, men at tilføyingspråket i starten fungerer etter komplimentaritetsprinsippet (kodeveksling) og etter hvert får man et mer stabilt talemål basert på begge språkene i individuell grad.

Vår talemåte endrer seg ut både ut fra samtalepartner, samtaletema og situasjonen rundt samtalen (Mæhlum et al., 2008, s. 30) Når man svorsker bruker man både det norske og det svenske språklige repertoaret, og benytter seg av de ulike språkene/kodene for å gjøre seg forstått. «Ein språkbrukar kan velje å veksle mellom to eller fleire ulike varietetar alt avhengig av situasjon, eller å kombinere frå to eller fleire varietetar» (Mæhlum et al., 2008, s. 30).

På denne måten kan svorsk defineres som en form for intra- og intersentensiell kodeveksling mellom et norsk og et svensk språklig register. Jeg definerer svorsk som både det totale språkbildet som svensk-norske/norsk-svenske utviser, samt de mindre delene som viser seg påvirket av de to talemålene. Det bør også nevnes at svorsk tilsynelatende viser seg på forskjellige måter, og dermed er det stor interindividuell variasjon blant de som svorsker. Selv om jeg i denne oppgaven har sett på svensk-norske som bor i Nord-Norge, er det sannsynlig at svensk-norske som bor i andre deler av landet vil ha andre norske trekk i talemålet sitt.

3 Metode

Da jeg gjennomførte denne undersøkelsen, var det viktig å utarbeide en best mulig metode for å finne svar på akkurat mine forskningsspørsmål. Den utarbeidede metoden innebar at informantene både fikk snakke i en samtale, skape en fortelling og gjenta ytringer. I tillegg ble de utsatt for ulik språklig innputt i de ulike delene av undersøkelsen. Målet med denne tilnærmingen var å få bredest mulig innsamlingsgrunnlag og for å aktivere ulike språkmodus hos informanten.

For å sikre at jeg åpnet opp for en tospråklig samtale, innledet jeg med at jeg var datter av en som var svensk, og at informanten sto fritt til å snakke slik det han eller hun ville. «Dersom forskeren viser at den forstår og ikke korrigerer språket til informanten kan tospråklige kontekster oppstå selv om forskeren snakker på et annet språk» (Lanza, 2003, s. 69). Informantene snakket først med meg, så med hovedveilederen min Björn Lundquist. Vi hadde avtalt at vi ikke skulle korrigere noe under samtalen og vi unngikk å gjøre åpenbare tegn dersom de endret språket sitt. Vi forsøkte altså å unngå kodeveksling selv, men åpnet opp for at informantene skulle kunne gjøre dette. Lanza (2003, s. 72) hevder at det er svært viktig at intervjueren åpner for variasjon innenfor informantens språk, og at ved man varierer innputt kan man unngå å legge lokk på hvilket språk som kan benyttes i samtalen.

3.1 Utvalg

For å undersøke problemstillingen var det særlig viktig å komme i kontakt med svensk-norske innbyggere i Nord-Norge. I et informasjonsskriv informerte jeg om hvilke inklusjonskrav jeg hadde for å kunne stille som informant (se Vedlegg 1). Informanten skulle være født og oppvokst i Sverige, og vokst opp med foreldre som snakket svensk i hjemmet. På denne måten kunne man sikre at det svenske språket hadde vært etablert i tidlig alder hos informantene og at dette var deres morsmål. I tillegg ville informanten ikke ha vært vant til å bytte mellom to ulike talemål fra tidlig alder, slik at deres utgave av svorsk ikke var påvirket av tidlige språkinnlæringspraksiser. Det var av samme årsak at informanten skulle ha hatt hele oppveksten sin i Sverige og ikke flyttet til Norge før de hadde fylt 19 år.

Til tross for at endringen i informantens talemål kan ha endret seg allerede de første årene i Norge, var det et krav at informanten skulle ha bodd i Nord-Norge i over ti år. Som nevnt innledningsvis er det sannsynlig at informanten ville ha fått en mer etablert struktur på talemålet sitt etter ti år i Norge. I tillegg har språkforskning vist at man etter ti år kan miste kompetanse i morsmålet, såkalt språktap (Iverson, 2012).

For å kunne undersøke hvilke nordnorske målmerker som hadde etablert og/eller stabilisert seg i informantens talemål, måtte informanten skal ha bodd i Nord-Norge i minst ti år. Aller helst skulle han eller hun ha bodd i Nord-Norge hele tiden hen hadde oppholdt seg i Norge. Det var også et ønske at informanten hadde daglig kontakt med det norske språket, og var integrert i det norske samfunnet. Dette kravet måtte informanten selv vurdere om han eller hun oppfylte. Noen kjennetegn på å være integrert ble definert som a) å være at gift eller hadde etablert familie i Norge, b) hadde fast jobb i en bedrift i Norge, og c) at man opplevde boplassen sin i Norge som «hjemme». På denne måten ble norsk det språket som oftest var rundt informanten, og han eller hun ville derfor sannsynligvis plukke opp flere norske trekk.

Samtlige av informantene i undersøkelsen hadde likevel god kontakt med sine svenske røtter. En informant hadde blant annet nylig flyttet til Sverige, etter en lang periode i Norge på intervjutidspunktet. Likevel opplevde informanten at han fortsatt var integrert i Norge, fordi han hadde daglig kontakt med det norske språket. Ettersom det ikke er uvanlig å ha kontakt med venner og familie fra hjemlandet, er det sannsynlig at samtlige av informantene ble påvirket både av norsk og svensk i det daglige.

Jeg valgte å publisere et innlegg på en Facebook-gruppe for svensker bosatte i Tromsø. Medlemmene i gruppa ble informert om prosjektet og kunne selv kontakte meg dersom de ønsket å delta i undersøkelsen. Etter å ha lagt ut innlegget på Facebook, ble jeg kontaktet av en rekke svensk-norske innflyttere som ønsket å delta. Totalt ble jeg kontaktet av ti mulige informanter. Jeg og veilederne mine besluttet å intervju samtlige som hadde meldt sin interesse, i håp om å kunne begynne et større innsamlingsarbeid for å lage et korpus om svorsk. Av de ti som meldte sin interesse, var det seks informanter gjennomførte undersøkelsen. Alle disse hadde lest informasjonsskrivet på forhånd. Ut fra denne måten å tilegne seg informanter på, er det naturlig å si at masteroppgaven min er basert på et strategisk utvalg.

3.2 Variablene

Som nevnt innledningsvis er en av de større og mest kjente undersøkelsene av svensker bosatte i Norge er Kerstin Nordenstams (1979) doktoravhandling *Svenskan i Norge – språklig variation hos svenska invandrare i Bergen*. Undersøkelsen tok sikte på å analysere gitte variabler i talemålet hos svensker bosatte i Bergen. Nordenstam opprettet en norskhetsindeks ut fra fire frekvente språklige variabler: *ikke/inte, jeg/jag, -e/-a-infinitiv* og norsk/svensk substantivbøyning (Nordenstam, 1979, s. 34). I tillegg til disse er det en rekke andre språklige trekk som kan undersøkes. Av hensyn til avhandlingens omfang har jeg valgt ut to nye

variabler som er frekvente. I tillegg skiller de ulike variantene på begge språk seg nok til å kunne markeres som enten norsk eller svensk. De to nye variablene jeg har undersøkt er possessivkonstruksjoner og spørreord. Det er nødvendig med en gjennomgang av alle variablene som har blitt undersøkt, og forklare hvilket formål de tjener.

3.2.1 Personlig pronomen

Den første variabelen som har blitt undersøkt er personlig pronomen 1. person entall subjektform. Den standardsvenske formen for dette er *jag*, men i norske dialekter er det flere muligheter. I denne undersøkelsen ble alle former av personlig pronomen som kan knyttes til norske dialekter medregnet som norsk. Dette vil si at *e*, *eg*, *æ*, *æg*, *je*, *jæi*, *i*, *æi* og *ai* ble markert som norske pronomen 1. person entall (Mæhlum & Røyneland, 2012, s. 182). Det er flere grunner til å undersøke hvilke(t) personlig(e) pronomen informantene brukte.

For det første er dette et relativt frekvent ord i dagligtalen. Det er vanlig å snakke om seg selv som subjekt i første person entall. Dette gjør at man kan samle inn et stort utvalg av variabelen gjennom normal samtale. I mange tilfeller brukes personlig pronomen flere ganger innad i samme ytring. På denne måten kunne man undersøke om informanten vekslet innad innenfor en og samme variabel, om det tjener et tilsynelatende formål eller om det avhenger av innputt.

For det andre er det også en måte å identifisere seg selv. Dersom informanten(e) har gått over til *æ/jæi* eller andre norske varianter er det ikke usannsynlig at de opplever at de selv har byttet språk, eller at de identifiserer seg som norsktalende. På denne måten kan bruk av personlig pronomen både være et uttrykk for divergens eller konvergens, avhengig av hvilken variant som benyttes til hvilken tid. Denne endringen, og særlig dersom den er ustabil, kan også være et uttrykk for akkomodasjon hos informanten(e).

3.2.2 Nektingsadverb

Den andre variabelen jeg har valgt å videreføre fra Nordenstam (1979) er bruk av nektingsadverb. Nektingsadverb brukes frekvent i dagligtalen, og gjør seg på denne måten interessant å undersøke i en norsk-svensk kontekst. Norsk og svensk har to forskjellige nektingsadverb, noe som gjør det enkelt å undersøke og plassere som henholdsvis norsk eller svensk. I Sverige er det standardsvenske nektingsadverbet *inte*. I Norge er det igjen mulige variasjoner for hvordan folk i ulike områder kan bruke nektingsadverbet. I Nord-Norge er de vanligste formene *ikke* og *ikkje*. *Ikkje* kan regnes som den tradisjonelle formen for nektingsadverb sør for Nord-Troms og Finnmark, men i dag ser vi en trend hvor også *ikke*

brukes ofte, særlig blant de yngre generasjonene (Mæhlum & Røyneland, 2012, s.109; Jahr & Skare, 1996, s. 56).

3.2.3 Infinitiver

Undersøkelsen har også videreført Nordenstams (1979) infinitivendelser som variabel. De fleste infinitiver ender på *-a* på svensk. E-infinitiv er utbredt i flere deler av Norge, og er det vanlige i tromsømål og omkringliggende dialekter (Mæhlum & Røyneland, 2012, s. 181). Ettersom samtlige av informantene i min undersøkelse bodde i fylket Troms og Finnmark, vil det være interessant å se om de har endret infinitivsformene sine fra *-a* til *-e*. Jeg har valgt å videreføre dette ettersom tromsømål er et såkalt *-e/-a*-mål hvor infinitiver, med få unntak, ender på *-e* og hunkjønnsord i ubestemt entall tradisjonelt ender på *-a*.

Infinitivsendelsene kan være et uttrykk for informantenes bøyningsmorfologi. Dersom informanten(e) bruker e-infinitiv kan det være ett uttrykk for at han eller hun beveger seg over til å følge norsk bøyningsmorfologi. Dersom informanten(e) fortsetter å bruke *-a* kan dette tyde på at han eller hun fortsatt bruker svensk bøyningsmorfologi. Ettersom det i hovedsak er bøyningsmønsteret som undersøkes vil ikke leksikalske endringer markeres som norske dersom de mangler e-infinitiv. Likevel vil det være interessant å undersøke om informanten(e) bruker norsk rot med svensk bøyningssuffiks, ettersom dette kan tyde på en annen type overgang fra svensk til norsk.

3.2.4 Norske hunkjønnsord

I Nordenstam (1979) er substantiv også en variabel som blir undersøkt. Hun undersøkte alle former for substantiv og delte disse inn i norske, svenske, blandede og felles former. På grunn av avhandlingens omfang har jeg valgt å videreføre denne delvis, ved å se på hunkjønnsord. Hunkjønn er ikke et fenomen på svensk slik det er i norsk. Derfor blir begrepet hunkjønnsord også brukt om ord som på svensk er maskuline, selv om disse teknisk sett er en annen kategori. På norsk er det stadig vanligere å omgjøre hunkjønnsord til hankjønnsord ved å endre artikkelen fra *ei* til *en* og ved å endre suffiks fra *-a* til *-e* (Lundquist et al., 2022, s. 50).

Ved undersøkelse av hunkjønnsord er det dermed flere elementer som kan være interessante. Derfor må variabelen begrenses ytterligere. I første omgang har variabelen blitt begrenset til å omhandle hunkjønnsord i entallsform. Jeg valgte å undersøke både ubestemt form entall av svake hunkjønnsord. Som nevnt er tromsømål et *-e/-a*-mål. Dette skiller seg fra andre dialekter i Norge, hvor e-ending er den tradisjonelle formen. Det vil si at man ifølge målmerker sier «*ei jenta*» på tromsømål og «*ei jente*» på for eksempel østlandsdialekt, selv

om dette ikke nødvendigvis følges i praksis. Som nevnt ovenfor blir det vanligere å omgjøre hunkjønnsord til hankjønnsord på norsk. Dersom informantene bruker kombinasjonen feminin artikkel og feminint suffiks (*ei jente*) bør dette derfor regnes som en sterk indikasjon på at informanten forsøker å gå over til å bruke norsk bøyingsmorfologi.

Likevel er a-ending på ubestemt entall et kjennetegn på den svenske formen. Dette gjør variabelen særlig interessant. Teknisk sett kan formuleringen «*en/ei jente*» være både et uttrykk for tromsømål, men også ett uttrykk for en svensk bøyingsform på et norsk ord. I alle tilfellene av svake hunkjønnsord i ubestemt entall, er også bruk av artikkel notert. Dette gjør at man kan få en rekke ulike konstruksjoner med ulik artikkel og ulik endelse (*en/ei jente/-a*.) For å unngå å gjøre hunkjønntabellen for omfattende deles derfor bruk av hunkjønnsord i entall inn i *-a* og *-e* uten noen spesifisering om *-a* symboliserer norsk eller svensk form. Bruken av artikkel kommenteres i resultatdelen, men blir ikke ført opp i tabellen.

I tillegg har alle tilfeller av norske hunkjønnsord i bestemt form entall blitt undersøkt. Denne variabelen deles inn i endelsene *-an*, *-en* eller *-a*. Dersom informanten hovedsakelig bruker a-ending i bestemt form entall av hunkjønnsord, kan det være en indikator på at han eller hun går over til norsk bøyingsmorfologi av substantiv. Dersom informanten bruker an-ending på hunkjønnsord som i bestemt entall nordnorsk ville hatt *-a* på nordnorsk, kan det være en indikator på at informanten bøyer substantivene ut fra svensk norm. Endelsen *-en* kan både brukes på norsk og svensk. Frekvent bruk av denne formen kan være et uttrykk for at informanten har oppdaget at *-en* er en akseptabel form på begge språkene, og at bruk av denne fører til minst forvirring på begge språk.

3.2.5 Possessivfraser

I tillegg til å videreføre disse variablene har jeg også valgt å se på syntaksen i possessivfraser. Denne variabelen har ikke blitt undersøkt i tidligere forskning på svorsk. I det norske språket er det vanlig å ha en etterstilt possessivkonstruksjon (*bilen min* vs. *min bil*). Dette vil ikke si at det nødvendigvis er grammatisk ukorrekt å ha en foranstilt possessiv, men på norsk har gjerne en slik ordstilling en emfatisk eller kontrastiv funksjon, og dette gjelder spesielt for tromsømål (Anderssen & Westergaard, 2012, s. 173-174). I standard svensk er det obligatorisk med en foranstilt possessiv, men i noen nordsvenske dialekter er det også vanlig med etterstilt possessiv (Delsing, 1993, s. 153). Det vil være interessant å undersøke i hvilken grad informantene har adoptert den typiske norske possessivkonstruksjonen. Dersom informant(en) har gått over til typisk norsk etterstilt possessiv er det et tegn på at typiske norske syntaktiske former har blitt en del av deltakerens talemål.

Den typiske norske possessivfrasen er dessuten mer kompleks en den typiske svenske. I norsk possessiv må nomen og determinativ bøyes i bestemt form. Dersom informanten(e) ikke bruker norsk possessiv, eller unngår dette, kan dette være en indikasjon på at den opplever det viktigere å gjøre seg forstått, enn å bli oppfattet som en som snakker «reint» norsk.

3.2.6 Spørreord i HV-spørsmål

Den siste variabelen som ble undersøkt, er bruk av spørreord. Det er noen likheter og noen ulikheter mellom standardsvenske spørreord og norske, særlig østlandske, spørreord (for eksempel «*hvem/vem*», «*hva/vad*»). De nordnorske spørreordene skiller seg derimot fra disse formene. *Hv-* blir ofte erstattet av *k-* som for eksempel *ka, kor, kem, kordan/korsen, koffer*, og formen for *når* er *katti*. Det vil være interessant å se om informantene i hovedsak bruker svenske eller norske spørreord, men det er også sentralt å undersøke om de norske formene følger en nordnorsk eller østnorsk standard. Dette vil kunne si noe om hvilket norsk talemål som har størst normgivende effekt på de individuelle informantenes talemål. I tillegg har spørreord et annet aspekt som gjør det interessant å undersøke. Dersom man stiller et spørsmål er det viktig å bli forstått, og de ulike spørreordene krever ulik kompetanse, setningsoppbygging og bevissthet rundt språket.

3.3 Innsamlingsmetode, transkriberingsprinsipper

Informantene avtalte individuelle tidspunkt hvor de kunne møte til en videosamtale via Zoom. Samtalene ble spilt inn ved hjelp av programvarens opptaksfunksjon. Lydmaterialet ble i etterkant bearbeidet og transkribert i ELAN 6.3. I bearbeidingen av opptakene har disse blitt transkribert, ord for ord. Rettskrivingsnormene for norsk og svensk har i stor grad blitt fulgt i transkripsjonene, men dersom informantene forkorter endinger, som «*handla*» i stedet for «*handlade*», er dette notert slik det ble sagt. Du Bois` (1991) har blitt brukt som transkripsjonsnøkkel, med noen unntak (se Vedlegg 2). Disse unntakene omhandler markering av tone, stemmestyrke og tempo.

Ettersom svenskene hadde bodd i Norge i mange år på intervju tidspunktet vil det være vanskelig for å trekke noen slutninger om hvordan deres originale svenske språk var. Selv om informantene oppga hvor i Sverige de kom fra, legges rikssvensk til grunn i transkripsjonen. Ettersom undersøkelsen min tar sikte på å forstå svorsk i en nordnorsk kontekst har jeg valgt å transkribere typiske nordnorske vendinger, men også markere åpenbare norske ord (for eksempel *jæi* som personlig pronomen) selv om dette teknisk sett

ikke er standard for tromsømål, eller andre nordnorske dialekter. Talemålet varierer hos de ulike informantene. Derfor ble hver informant transkribert etter rettskrivningsnormer ut fra språket som tilsynelatende var dominant. For fire av informantene er altså hoveddelen av transkripsjonen på svensk, og for to informantene er hoveddelen av transkripsjonen på norsk. Når informanten tilsynelatende veksler over til det andre språket markeres dette med understreking.

3.3.1 Gjennomføring

Undersøkelsen ble gjennomført i tre deler, ettersom målet var å undersøke hvordan språket til svensk-norske er i det daglige og om det endret seg ut fra språklig innputt. I del I av undersøkelsen snakket jeg med informantene selv. Ettersom jeg selv hovedsakelig snakker norsk, med tromsødialekt, valgte jeg å gjennomføre intervjuene på det språket og den dialekten som er mest normalt for meg. Jeg ønsket dessuten at informantene skulle oppleve denne «intervjusituasjonen» så likt som mulig en daglig samtale. Jeg opplevde det som hensiktsmessig å starte undersøkelsen på det språket de antakeligvis har mest kontakt med i det daglige; norsk. Informantene ble bedt om å fortelle om seg selv og vi hadde en samtale på om lag fem minutter. Her var målet å samle inn data for hvordan de snakket til vanlig uten å gjennomføre oppgaver som krevde særlig kognitiv anstrengelse.

Når informantene hadde snakket i litt over fem minutter, ble den andre delen av del I introdusert. I denne delen ble informantene bedt om å gjenfortelle en historie ut fra noen bilder i MAIN-protokollen. MAIN (Multilingual Assessment Instrument for Narratives) er en metode for å undersøke språkkompetansen til to- eller flerspråklige barn (Gagarina et al., 2019). Den kan også brukes for å undersøke tospråklighet hos voksne. Den består av seks ulike fortellinger som alle består av en bildeserie med seks bilder. Av de ulike historiene som man kan velge fra MAIN, valgte jeg *Katten*. Ut fra bildene anså er det sannsynlig at disse fortellingene ville kunne trigge flest av de variablene som ble undersøkt.

Etter at disse to delene med norsk innputt var gjennomført, kom veilederen min, Björn Lundquist, inn i rommet og snakket med informantene. Han gjennomførte de samme oppgavene med informantene, men nå ble de eksponert for svensk, som er Björns naturlige talespråk. Målet med dette var å se om språket endret seg når de ble utsatt for svenskspråklig innputt sammenlignet med norsk innputt. Informantene ble bedt om å snakke på den måten som falt dem mest naturlig, uavhengig om det var norsk eller svensk. Når informantene ble bedt om å beskrive fortellingen på bildene, var Björn stille og ga ingen indikasjoner på hvilke formuleringer som var riktig eller feil å bruke. På denne måten åpnet han også opp for en

tospråklig kontekst. Ved å få informantene til å gjenfortelle samme historie til Björn, var det mulig å undersøke om informantene i mer eller mindre grad produserte samme ord og konstruksjoner når de fikk snakke fritt uten innputt.

Den siste delen av den tredelte undersøkelsen inneholdt vekslende innputt av norsk og svensk tale til informantene. Informantene lyttet til en ytring på enten norsk eller svensk og ble bedt om å gjenfortelle innholdet til den andre intervjueren. Alle ytringene ble ytret både på norsk og svensk, men i tilfeldig rekkefølge (se Vedlegg 3). Alle ytringene kom opp tilfeldig gjennom programmet OpenSesame. Annen hver ytring informanten ble eksponert for, var henholdsvis på tromsødialekt og rikssvensk. Alle ytringene ble gitt på norsk og svensk i løpet av denne delen. Målet med dette var å se hvilket språk som ble sterkest representert i informantens uttale. Ved å undersøke om informanten i stor grad oversatte svenske ytringer til norsk eller vice versa, kunne vi se hvilke mønstre som var relativt stabile og hvilke trekk som virket å være avhengig av språksituasjonen.

3.3.2 Utregning av norskhetscore

Norskhetscoren til hver enkelt informant ble regnet ut gjennom å ta et totalt gjennomsnitt av den prosentvise frekvensen av de norske variantene, i samsvar med Nordenstam (1979). En høy norskhetscore indikerer dermed et høyt forbruk av norske varianter, og tilsynelatende et talemål preget av mye norsk. I denne undersøkelsen ble også andre variabler enn de originale fra Nordenstam undersøkt. Dermed har disse også blitt tatt med i beregningen av norskhetscore.

Hunkjønnsord ble ikke inkludert i utregningen av norskhetscore. Som nevnt i kapittel 3.2.4, er det ikke alltid grunnlag for å si at noe er svensk eller norsk, ettersom flere av formene er tillatt på begge språk. I tillegg ville denne variabelen antageligvis utgjøre en svært liten del av den innsamlede dataen fra hver enkelt informant. Ettersom denne variabelen var mindre frekvent enn de andre, ble den derfor ikke med i utregningen. Informantenes bruk, eller manglende bruk, av norske hunkjønnsord blir derfor brukt for å supplere norskhetscoren, framfor å utgjøre en del av den.

3.4 Forskningsetikk

Før jeg gikk i gang med innsamlingen av materialet søkte jeg om tillatelse hos NSD (Norsk senter for forskningsdata). Undersøkelsen oppfylte kravene for informert samtykke. Dette innebærer at de som deltar er klar over at de deltar i et forskningsprosjekt og hva personopplysningene blir brukt til (Neteland & Aa, 2020, s. 20). Alle informantene hadde lest

informasjonsskrivet (se Vedlegg 1) på forhånd, og for å sikre at ingen følte seg påtvunget å delta ble denne lagt ut på en Facebook-gruppe hvor de selv kunne ta kontakt om de ønsket å delta.

Alle informantene skulle skrive under på en erklæring hvor de samtykket til å delta i undersøkelsen, samt at deler av dataene kunne oppbevares aidentifisert til videre forskning. De fikk også vite at de kan trekke samtykket når som helst, og alle data som omhandlet dem ville da bli slettet. Etersom samtlige informanter valgte å delta over videosamtale, måtte vi endre samtykket fra skriftlig til muntlig. Samtykket ble filmet, og er dermed dokumenterbart i henhold til norsk lov.

4 Resultat

I dette kapittelet vil hvert språklige trekk hos de individuelle informantene bli gjennomgått separat. Først presenteres litt bakgrunnsinformasjon om hver informant (kjønn, aldersgruppe, sivilstand, omtrentlig antall år i Norge og hvilket område i Sverige de opprinnelig kommer fra). Etter en presentasjon av denne informasjonen, kartlegges frekvensen av de ulike variablene i tabellform. Disse blir fordelt i en hovedtabell for hver informant, hvor det blir gjort rede for antall ganger informanten har benyttet de ulike variablene ved henholdsvis norsk, svensk og vekslende innputt. I tillegg til hovedtabellen vil også en tabell som spesifikt ser på hunkjønnsord i ubestemt og bestemt form entall presenteres. Denne tabellen skiller seg fra hovedtabellen ved at den ikke markerer norsk eller svensk, men endingsformer. På slutten av gjennomgangen av hver informant, gis en beskrivelse av talemålet slik det fremstår som helhet. For å opprettholde informantenes anonymitet har de fått tildelt en bokstav. Hver gang informant A blir omtalt vil det altså være samme informant gjennom hele teksten. Alle informantenes norskhetscore blir gjort rede for i de individuelle delkapitlene. En nummerert framstilling fra høyest til lavest norskhetscore er å finne i Vedlegg 5.

4.1 Informant A

Informant A er en mann tidlig i femtiårene, som kom til Tromsø helt på slutten av 1990-tallet. Dette gjør at han har bodd i Tromsø i om lag 25 år. Han vokste opp i Skåne som er et av de sørlige länenene i Sverige. Han har jobb og har tatt tilleggsutdanning i Norge. Informant A er etablert med familie i Tromsø. Hans partner er fra Nord-Norge. De har også barn som snakker norsk i hjemmet. Informant A hevder han forsøkte å snakke mest mulig svensk med barna da de var små. I tillegg har han et sosialt nettverk rundt seg som består av både nordmenn og svensker.

Han er ikke sikker på hvilket språk han snakker lenger. Informant A tror han behersker det svenske språket bedre når han er på besøk i Sverige. Likevel hevder han at han har fått kommentarer på at han snakker en del norsk når han er i Sverige. I jobben sin har han forsøkt å legge over mer til norsk, men påpeker at han blir forstått uavhengig om han snakker svensk, norsk eller svorsk. Informant A mener selv at språket hans ligger nærmere svensk enn norsk. Han hevder det er svært vanskelig å kvitte seg med sin svenske dialekt.

I samtale med andre svensker forsøker han så godt det lar seg gjøre å snakke rent svensk. Informant A nevnte at han nylig hadde hatt besøk av en svensk venn som også er

bosatt i Nord-Norge. Derfor hevder han selv at det kan være språket hans er noe mer svensk enn hva det er til vanlig.

Tabell 1. Forenklet kartlegging av språklige variabler hos informant A

	Første- person entall	Nektings- adverb	Possessiv- konstruksjon	Infinitiv (e-verb)	Spørreord	Total (%)
Norsk						
innputt:						
Norsk	-	-	-	1	-	0.88%
Svensk	79	16	4	10	4	99.12%
						100%
Svensk						
innputt:						
Norsk	-	-	-	-	-	0%
Svensk	73	22	18	7	3	100%
						100%
Vekslende						
innputt:						
Norsk	-	4	-	2	5	13.25%
Svensk	29	12	6	12	13	86.75%
						100%
Totalt:						
Norsk	-	4	-	3	5	3.75%
Svensk	181	50	28	29	20	96.25%
Norsk	0%	7.4%	0%	9.4%	20%	
Svensk	100%	92.6%	100%	90.6%	80%	

Notat. Tabellen viser en forenklet fremstilling av antall ganger informant A benyttet seg av de ulike variantene innenfor hver variabel gjennom hele eksperimentet. Markeringen (–) betyr at varianten ikke ble benyttet.

Tabell 2. Kartlegging av norske hunkjønnsord hos informant A

	Norsk innputt	Svensk innputt	Vekslende innputt	Totalt
Svake hunkjønnsord				
a-ending	1	1	5	7
e-ending	1	1	-	2
Hunkjønnsord				
a-ending	-	-	1	1
en-ending	5	7	10	22
an-ending	-	-	-	-

Notat. Markeringen (–) betyr at varianten ikke ble benyttet.

4.1.1 Svorsking hos informant A

På bakgrunn av Tabell 1 og 2 det tydelig at informant A bruker flere svenske former enn norske. Det er kun unntaksvis at han bruker, blant annet, norsk nektingsadverb. Størsteparten av variasjonen i språket er å finne når han blir utsatt for vekslende norsk og svensk innputt. Her endrer språket seg noe, men det er ingen tydelige tendenser for hvilken innputt som skal til for å endre språket. *Ikke* blir brukt både når setningen «gjengis» på norsk og svensk ved ulike anledninger. Nedenfor er en transkripsjon av det første tilfellet hvor det norske nektingsadverbet *ikke* blir brukt. Informant A ler i det han sier det, og kommenterer på at det ble «feil». Likevel er ikke dette siste gang han bruker *ikke*. De tre andre gangene forekommer det etter svensk innputt.

ISABEL: kan du si til Björn at det kommer ei jenta som ikkje_spis pølse i bursdagen

INFORMANT A: det kommer en-en jenta som (..) ikke liker å spise pølse til @ det blev ju nu helt

BJÖRN.: kan du fråga Isabel varför hon inte bor i Sverige?

INFORMANT A: hvorfor bor du ikke i Sverige?

Informant A bruker i hovedsak a-endelse på svake hunkjønnord i entallsform, og har kun to unntak hvor han benytter *-e* (se Tabell 2). Artikkel foran alle hunkjønnord begrenser seg til *en*. I flere av tilfellene er hverken helt norske eller helt svenske former som brukes. Han sier for eksempel *en vaskebøtta*. Dette er hverken et uttrykk for «rein» svensk, tromsømål eller en annen dialekt, men må sees på som en kombinasjon av norske ord med svensk form. I bestemt form bruker informant A en-endelse med ett unntak. Unntaket forekommer i del III i form av a-endelse etter svensk innputt.

BJÖRN: kan du fråga Isabel vad som går och går och aldrig kommer till dörren?

Informant A: okej. vad är det som går och går och aldrig kommer till dörren?

Et annet interessant trekk er at informant A ser ut til å forsøke å unngå possessivkonstruksjoner når han blir eksponert for en postnominal possessiv-frase som skal gjengis. Den eneste unntaket hvor informanten gjengir possessiv etter norsk ytring er når han må definere hvem sin søster det er i ytringen «*søsteren min bruker to timer på badet hver morgen*». Dette oversettes og får en svensk pronominal possessiv i form av «*hennes syster*». Informant A gjengir den bestemte flertallsformen *nycklarna* men ikke possessiv *sina*. Dette er en gjennomgående trend hos informant A, hvor possessiv blir gjengitt dersom svensk er språket informanten får presentert frasen på.

BJÖRN: kan du säga till Isabel at jag glömde mina nycklar hemma i går?

INFORMANT A: han glömte sina nycklar hemma i går

ISABEL: kan du si til Björn at æ glemte nøkkan mine hjemme?

INFORMANT A: ja (.) hon glömde nycklarna hemma

Dette blir også tydelig når man ser prosentfordeling av norske og svenske varianter ut fra innputt (se Vedlegg 4A). Majoriteten av svorskingen foregår i møte med både svensk og norsk språk i en samtale. Han holder seg relativt konsekvent til svensken, men går ofte inn i en oversetterrolle hvor han endrer ord ut fra hvem som skal forstå budskapet.

BJÖRN: kan du säga till Isabel at jag inte gillar å sjunga

INFORMANT A: han gillar inte å synga

ISABEL: kan du si til Björn at æ ikkje like å synge

Informant A: hon gillar inte å sjunga då

Det er enkelt både ved å høre lydklipp og lese transkripsjoner at språket til informant A i aller størst grad er svensk, og at både norske innslag, fornorsking av svenske ord og forsvensking av norske ord er vilkårlig i hans talemål (for eksempel *lærerutdanningen* og *en masteroppgåve*). Ut fra måten informanten veksler, altså hovedsakelig enkeltord, kan han plasseres i kodevekslingsfasen i henhold til Auers (1999) «spekter» fra kodeveksling til sammensmeltede lekter. Utrekning av gjennomsnittlig prosent norske former av variablene (Tabell 1) er norskhetsscoren hans er 7.3. Dette plasserer han i kategorien svensktalende ut fra Nordenstams (1979) inndelingskriterier.

4.2 Informant B

Informant B er en kvinne midt i trettiårene som er født og oppvokst i en by Södermanlands län i Sverige. Hun har bodd i en liten by i Nord-Norge i om lag 11 år. Hun flyttet etter et møte med noen norske jenter som foreslo at hun kunne jobbe der, men har siden etablert seg med både bolig og samboer. Hun hevder at selv om det er andre svensker i nærområdet har hun lite kontakt med disse. Derfor er hun usikker på hvordan hun «reagerer» i samtale med svensker generelt. Før COVID-19 reiste hun mye hjem til familien i Sverige, men under pandemien har det vært vanskelig å ha regelmessige besøk i Sverige.

Informant B hevder at hun prøver å snakke norsk fordi hun ikke ønsker å være «*ho der svenska*». Dette er særlig viktig for henne ettersom hun bor og jobber i en mindre by i Nord-Norge. I begynnelsen byttet hun ut enkelte ord, men opplevde at hun snakket svensk med norske ord. Hun forsøker derfor å slå over til å snakke norsk fullt ut ifølge seg selv.

Når hun er hos foreldrene i Sverige slår hun over til svensk, ettersom foreldrene hennes ofte kommenterer språket. Hun hevder at det ofte er vanskelig og at både norske og svenske ord forsvinner for henne. Etter en tur til Sverige kommenterer folk i nærområdet at de kan høre hun har vært hjemme i Sverige. Selv synes hun det er vanskelig å forstå hvordan de hører dette.

Tabell 3. Forenklet kartlegging av språklige variabler hos informant B

	Første- person entall	Nektings- adverb	Possessiv- konstruksjon	Infinitiv (e-verb)	Spørreord	Total (%)
Norsk						
innputt:						
Norsk	36	4	6	1	3	64.1%
Svensk	11	1	1	14	1*	35.9%
						100%
Svensk						
innputt:						
Norsk	39	8	3	2	2	67.5%
Svensk	14	3	-	8	1	32.5%
						100%
Vekslende						
innputt:						
Norsk	3	10	12	3	17	78.9%
Svensk	1	-	1	7	3	21.1%
						100%
Totalt:						
Norsk	78	22	21	5	22	69.2%
Svensk	26	4	2	29	5	30.8%
Norsk	75%	84.6%	91.3%	14.7%	81.5%	
Svensk	25%	15.4%	8.7%	85.3%	18.5%	

Notat. Tabellen viser en forenklet fremstilling av antall ganger informant B benyttet seg av de ulike variantene innenfor hver variabel gjennom hele eksperimentet. Markeringen (–) betyr at varianten ikke ble benyttet.

Tabell 4. Kartlegging av hunkjønnssord hos informant B

	Norsk	Svensk	Vekslede	Totalt
Svake hunkjønnssord				
a-ending	1	-	5	6
e-ending	-	1	1	2
Hunkjønnssord				
a-ending	5	9	11	25
en-ending	2	2	-	4
an-ending	-	-	-	--

Notat. Markeringen (–) betyr at varianten ikke ble benyttet.

4.2.1 Svorsking hos informant B

Tabell 3 og 4 viser tydelig at informant B i stor grad forsøker å snakke norsk. Den eneste kategorien hvor hun helt tydelig ikke har lagt om til norsk er i infinitiv. Her bruker hun fortsatt den tradisjonelle svenske *a*-endelsen og ikke (nord)norsk *-e*. Informanten benytter norsk personlig pronomen i stor grad, og alltid det nordnorske *æ*. To ganger kan det se ut til at informanten veksler/knoter med pronomen og i noen tilfeller er det en tydelig *j*-lyd foran uttalelsen av *æ*. I tabellen er begge tilfellene klassifisert som norske personlige pronomen ettersom det er tydelig at hun korrigerer seg til *æ*. I perioder veksler hun dessuten mellom svensk og norsk personlig pronomen innad i en ytring

INFORMANT B: så flytta jæ i hop i lamme dom å

INFORMANT B: før æ var i=.. æ møtte to norska jenter på stranda när jag var i Dominikanska Republiken og backpacka

De fleste svenske variantene av variablene oppstår i hovedsak i samtale med Björn, men også der er det tydelig at hun forsøker å rette seg inn og snakke norsk.

INFORMANT B: men æ har samtidig inte lov å ha en meining om det og da.. til slutt så gidd man ju ikkje

INFORMANT B: okej no kommer.. alltid med et test då må jag huska va-ka æ sa

Informant B bruker hovedsakelig a-ending på hunkjønnsord, og har kun to unntak (*ei buske* og *ei jente*). Når hun blir eksponert for det svenske ordet *skurhink* i del III oversetter hun dette til *ei bøtta*. Informant B er dessuten svært stabil i bruken av artikkel, og bruker *ei* i alle tilfeller det er mulig. Dette kjennetegner artikkelbruk for nordnorske hunkjønnsord, selv om *en* også kan brukes. Når det gjelder hunkjønnsord i bestemt entall bruker informant B en kombinasjon av *-en* og *-a*, men *-a* er mest frekvent (se Tabell 4).

Til tider kan informant B passere som norsk, men hun avsløres som svensk både ved inkonsekvent bruk av personlig pronomen og a-ending på verb i infinitiv. Det er også tilfeller hvor hun bruker norsk stamme med svensk a-ending (å huska og å fanga). Informant B har en norskhetscore på 69,4 og kan plasseres som en som snakker vekselvis norsk og svensk ut fra Nordenstams tredelte grupper. Det at det er forholdsvis like valg av former (for eksempel svenske verb og norske nektingsadverb) gjennom innputt viser tegn til et talemål påvirket av (egendefinerte) grammatiske strukturer. Ut fra Auers (1999) definisjon kan derfor talemålet hennes kategoriseres som en sammensmeltet lekt.

4.3 Informant C

Informant C er en mann i midten av sekstiårene. Han kommer fra Dalarnas län og flyttet sommeren 2021 tilbake til hjemstedet sitt. Da hadde han bodd i Tromsø i nesten 40 år, og selv om han nå bor i Sverige holder han seg oppdatert på norske nyheter og serier. Informanten fant seg en kone fra Norge, og de bodde en stund sammen i Sverige. De flyttet sammen til Tromsø da begge hadde funnet seg jobb her. De har senere fått barn sammen. Hjemme snakket han slik som ellers, men barna hans ble også eksponert for svenske filmer og barne-TV, noe som førte til at de også har fått gode svenskkunnskaper.

I jobbene han har hatt i Tromsø, har han vært i tillitsposisjoner, noe som førte til at han forsøkte å gå over til norsk så fort som mulig da han kom til Norge. Informant C har vært bevisst på å unngå å svorske, men innrømmer at til tider kunne svenske ord og vendinger slå gjennom. Dette var særlig når han ble engasjert eller hadde vært hjemme i Sverige. I dag hevder han at noe liknende skjer i Sverige, og han slår tidvis over til norsk uten å tenke over dette. Likevel hevder han at det var vanskelig for folk å avsløre han som svensk når han bodde i Norge ettersom han hadde mestret det norske språket såpass godt. Han ble kun avslørt dersom han hadde vært en stund hjemme i Sverige.

Til tross for tidvis svorsking beskriver han det som å slå på en bryter i møte med folk fra de ulike landene. Dersom han snakker med en nordmann, skifter han automatisk over til norsk. Det tilsvarende skjer i samtale med svensker. Ettersom han nå bor i Sverige med sin

svenske samboer, bruker han svensk i det daglige. Men i barndommen var han har mye på ferier oppe i Nord-Norge, og han utelukker ikke at han fortsatt er påvirket av tiden i Norge i talemålet sitt.

Tabell 5. Forenklet kartlegging av språklige variabler hos informant C

	Første- person entall	Nektings- adverb	Possessiv- konstruksjon	Infinitiv (e-verb)	Spørreord	Totalt (%)
Norsk						
innputt:						
Norsk	17	4	1	10	-	36.4%
Svensk	46	-	5	4	1	63.6%
						100%
Svensk						
innputt:						
Norsk	6	9	2	7	3	27.8%
Svensk	50	2	6	9	3	72.2%
						100%
Vekslende						
innputt:						
Norsk	1	10	9	7	14	77.4%
Svensk	3	-	3	3	3	22.6%
						100%
Totalt:						
Norsk	24	23	12	24	17	42.4%
Svensk	99	2	12	16	7	57.6%
Norsk	19.5%	92%	50%	60%	70.8%	
Svensk	80.5%	8%	50%	40%	29.2%	

Notat. Tabellen viser en forenklet fremstilling av antall ganger informant C benyttet seg av de ulike variantene innenfor hver variabel gjennom hele eksperimentet. Markeringen (-) betyr at varianten ikke ble benyttet.

Tabell 6. Kartlegging av hunkjønnsord hos informant C

	Norsk innputt	Svensk innputt	Vekslede innputt	Totalt
Svake hunkjønnsord				
a-ending	1	-	4	5
e-ending	-	1	2	3
Hunkjønnsord				
a-ending	8	9	4	21
en-ending	1	4	7	12
an-ending	-	-	-	-

Notat. Markeringen (–) betyr at varianten ikke ble benyttet.

4.3.1 Svorsking hos informant C

Tabell 5 og 6 viser at informant C, til tross for å ha flyttet tilbake til Sverige, fortsatt er påvirket av det norske språket. Bortsett fra personlig pronomen er informanten tydelig påvirket av både norsk nektingsadverb, verbbygging og possessivkonstruksjoner. Han veksler også bruken av personlig pronomen både mellom yringer og i samme ytring.

INFORMANT C: det æ merke nå, når jag er tillbaka til Sverige igjen

I samtale med meg bruker han mer av de norske variantene, og i samtale med Björn slår han om til svenske varianter. Det er for eksempel kun i individuell samtale med Björn at det svenske nektingsadverbet *inte* blir brukt. Likevel er det flere ganger han bruker de norske variantene av andre variabler i samtalen med Björn, selv om han hevder at han snakker svensk i samtale med andre svensker.

INFORMANT C: æ nemnte ju litt før du kom inn åsså at eh

Et annet interessant trekk er hvordan informanten korrigerer seg i del III. Han korrigerer tidvis seg selv ut fra hvem han skal gjengi setningen til. Dersom setningen blir ytret på norsk korrigerer han innimellom slik at deler av setningen framstår som svensk.

ISABEL: kan du si til Björn at æ kjenne ei dama som ikkje like å snakke høyt?

INFORMANT C: æ er - jag er kjent med ei dama som ikke liker å snakke høyt

Informant C veksler en del mellom a- og e-endelse på svake hunkjønnsord (se Tabell 6). Det er heller ikke et samsvar mellom bruk av artikkel når han bruker *-a*. Han sier både *en vaskebøtta* og *ei jenta*. Artikkelbruken er mer konsekvent når han ha e-endelse. Her bruker informant C konsekvent *en* som artikkel på svake hunkjønnsord. Når det gjelder bestemt entall av hunkjønnsord ser informant C ut til å både bruke *-a* og *-en* som endelse. Endelsen *-a* brukes oftere enn *-en* ved enten norsk eller svensk innputt, men dette endrer seg i del III når han ved vekslende innputt virker bruker *-en* i større grad (se Tabell 6). Tilsynelatende varierer denne bruken ut fra innputt. Dersom han gjentar en ytring etter norsk innputt bruker han *-a*, og dersom han gjentar en ytring etter svensk innputt bruker han *-en*.

ISABEL: kan du spørre Björn om han like hunden eller katta si best?

INFORMANT C: liker du hunden eller katta di best?

BJÖRN: kan du fråga Isabel om hon gillar sin katt äller sin hund bäst?

INFORMANT C: liker du hunden din eller katten din best?

Informant C ser ut til å foretrekke svenske former i fri samtale i del II, men endrer kraftig over til norsk ved vekslende innputt (se Vedlegg 4C). Han har en norskhetscore på 58,4. Dersom man skulle forsøke å plassere informant C i en av Nordenstams tre grupper vil han havne under gruppen for de som bruker vekslende norsk og svensk. Ut fra Auers definisjon kan han også plasseres som en språkblander. Etter i overkant av et halvt år tilbake i Sverige er det fortsatt (nord)norske ord, grammatikalske strukturer og bøyingsformer å spore i talemålet hans.

4.4 Informant D

Informant D er en mann i starten av trettiårene. Han er født i Västra Götalands län men flyttet til Västerbottens län i Nord-Sverige tidlig i barndommen, så hans svenske dialekt ligger nærmere nordsvensk. Han flyttet til Norge rundt 2010 og var da altså cirka 20 år gammel. Det var arbeidsmarkedet som fikk han hit, og planen var å jobbe i Norge en stund for så å drive med reising for mye av inntekten. Den første tiden jobbet han i en liten by i nærheten av Tromsø, men han flyttet raskt til byen. Da han traff en jente og de ble kjærester, ble han værende i Tromsø.

Informant D har tatt videre utdanning i Norge og har en jobb hvor han reiser og er i kontakt med folk fra Norge og andre land. Mye reising til utlandet førte til at han under COVID-19 pandemien valgte å tilbringe mer tid i Sverige for å unngå lange karantenetider i Norge. Under intervjutidspunktet var han dessuten på besøk hos foreldrene i Sverige, noe som kan ha påvirket talemålet hans i intervjukonteksten.

Informant D sier at han snakker i hovedsak svensk med nordmenn som kjenner ham, samt med andre svensker. Han hevder at de nordmennene som kjenner ham, forstår han godt nok til at han ikke nødvendigvis må legge om til norsk. I samtale med fremmede nordmenn endrer han derimot talemåten sin, og han bytter ut ord som han har erfaring med at nordmenn kan synes er vanskelig å forstå.

Tabell 7. Forenklet kartlegging av språklige variabler hos informant D

	Første- person entall	Nektings- adverb	Possessiv- konstruksjon	Infinitiv (e-verb)	Spørreord	Totalt (%)
Norsk						
innputt:						
Norsk	-	-	-	-	-	0%
Svensk	26	5	3	10	6	100%
						100%
Svensk						
innputt:						
Norsk	-	-	-	-	-	0%
Svensk	33	7	7	8	2	100%
						100%
Vekslende						
innputt:						
Norsk	-	1	4	-	5	10%
Svensk	3	9	9	11	13	90%
						100%
Totalt:						
Norsk	-	1	4	-	5	6.8%
Svensk	62	21	19	29	21	93.2%
Norsk	0%	4.5%	17.4%	0%	19.2%	
Svensk	100%	95.5%	82.6%	100%	80.8%	

Notat. Tabellen viser en forenklet fremstilling av antall ganger informant D benyttet seg av de ulike variantene innenfor hver variabel gjennom hele eksperimentet. Markeringen (-) betyr at varianten ikke ble benyttet.

Tabell 8. Kartlegging av hunkjønnsord hos informant D

	Norsk innputt	Svensk innputt	Vekslende innputt	Totalt
Svake hunkjønnsord				
a-ending	-	-	2	2
e-ending	1	1	-	2
Hunkjønnsord				
a-ending	-	-	-	-
en-ending	4	3	7	14
an-ending	-	-	-	-

Notat. Markeringen (-) betyr at varianten ikke ble benyttet.

4.4.1 Svorsking hos informant D

Informant D har tilsynelatende ikke gått over til å norsk i større grad (se Tabell 7 og 8). Han bruker gjennomgående svenske varianter, og har kun noen få unntak. Disse unntakene er også kun når han blir utsatt for vekslende innputt. Selv om han slår svakt ut på tabellen for norsk har han noen norske innslag i talemålet.

INFORMANT D: men= så fick jag mig kjæresta efter typ två månader

Det er ikke kun ord som blir byttet ut. I del III gjentar han ganske nøyaktig setningsstrukturen han blir presentert for. Det er i del III flest norske varianter blir brukt, selv om han fortsatt bruker svenske former i aller størst grad (se Vedlegg 4D). Informant D gjengir innholdet, men bøyer ofte ordene slik de ville vært dersom de var svenske:

ISABEL: Kan du si til Björn at Martin mista brillan sine i ei vaskebøtta?

INFORMANT D: Martin mistat brillarna sina i en vaskebøtta

ISABEL: Kan du si til Björn at æ glemte nøkklan mine hjemme?

INFORMANT D: Isabel glømte nøklarna sina hemma

Når det gjelder substantiv, bruker informant både *-a* og *-e* på svake hunkjønnsord i entall (se Tabell 8). Likevel er det to tilfellene av *-e* i ord som på svensk også har *e*-endelse (en buske). I del III bruker han, som vist over en forsvenet versjon av *ei vaskebøtta*. Dette skjer etter norsk innputt og ser ut til å følge samme mønster. Han bøyer norske ord på svensk. I bestemt form entall av norske hunkjønnsord bruker han konsekvent *e*-endelse. Informant D bruker *en* som artikkel foran alle tilfellene av svake hunkjønnsord i ubestemt entall.

Informant D har en norskhetsscore på 8.2. Ettersom disse innslagene er såpass sjeldne, kan vi plassere informant D i kategorien for svensktalende i henhold til Nordenstam. Det at svensk er det mest prominente språket, og at vekslingen over til norsk er såpass sjelden, plasserer han seg på kodevekslingssiden av Auers (1999) spekter.

4.5 Informant E

Informant E er en mann i tidlig femtiårene som ble født i Västres Götalands län. I seks-syv årsalderen flyttet han og familien til Skåne. Han flyttet til Tromsø ved tusenårsskiftet for å gjøre ferdig doktorgradsavhandlingen sin, og var da om lag tretti år. Han møtte en nordnorsk kvinne gjennom svensk venn av seg som også hadde flyttet til Tromsø. Tilfeldighetene ville ha det til at kona var søster av kjæresten til denne vennen, og dermed fikk han en svensk svigerbror her i Norge. Disse har fortsatt god kontakt og møtes regelmessig.

Han flyttet til en annen by i Nord-Norge med kona og de etablerte seg med familie, jobb og bolig der. Informanten har en jobb hvor han kommer i kontakt med en del unge mennesker fra rundt om i Norge.

Selv om informant E bodde i Skåne i en lang periode, bærer ikke talemålet preg av den skånske dialekten. Ved kontakt med andre svensker, har de vanskeligheter med å heimfeste han og han har blant annet blitt tatt for å komme fra Gällivare. Dette tror han kan stamme av at han har bodd såpass lang tid nord for Polarsirkelen, og han utelukker ikke at norsk har påvirket språket hans, også når han er hjemme i Sverige.

Tabell 9. Forenklet kartlegging av språklige variabler hos informant E

	Første- person entall	Nektings- adverb	Possessiv- konstruksjon	Infinitiv (e-verb)	Spørreord	Totalt (%)
Norsk						
innputt:						
Norsk	-	12	1	3	-	16.2%
Svensk	60	1	15	4	3	83.8%
						100%
Svensk						
innputt:						
Norsk	-	6	-	-	1	0.7%
Svensk	62	5	9	14	3	99.3%
						100%
Vekslende						
innputt:						
Norsk	6	10	5	6	14	65.1%
Svensk	4	-	10	4	4	34.9%
						100%
Totalt:						
Norsk	6	28	6	9	15	45.7%
Svensk	26	6	34	21	10	54.3%
Norsk	18.8%	82.4%	15%	30%	60%	
Svensk	81.3%	17.6%	85%	70%	40%	

Notat. Tabellen viser en forenklet fremstilling av antall ganger informant E benyttet seg av de ulike variantene innenfor hver variabel gjennom hele eksperimentet. Markeringen (-) betyr at varianten ikke ble benyttet.

Tabell 10. Kartlegging av hunkjønnsord hos informant E

	Norsk innputt	Svensk innputt	Vekslende innputt	Totalt
Svake hunkjønnsord				
a-ending	1	-	3	4
e-ending	1	1	3	5
Hunkjønnsord				
a-ending	2	-	6	8
en-ending	18	18	4	40
an-ending	-	2	-	2

Notat. Markeringen (–) betyr at varianten ikke ble benyttet.

4.5.1 Svorsking hos informant E

Informant E viser seg på Tabell 9 og 10 som en som veksler en del, og dette viser seg særlig godt i kategoriene nektingsadverb og hunkjønnsord hvor han i stor grad veksler mellom de svenske og de norske formene. Det er tegn til at norsk og svensk er to separate koder, for eksempel bruker han mest norsk nektingsadverb med meg (med ett unntak) og går mer over til å bruke *inte* som nektingsadverb i samtale med Björn. Forekomsten av norske nektingsadverb i perioden etter svensk innputt er når informanten gjør rede for MAIN-fortellingen. Samme trend finner vi i ved hunkjønnsord. Det kan altså virke som informant E i størst grad bruker det norske nektingsadverbet, men går over til å bruke det svenske ved svensk innputt. Informanten bruker tidvis ord med norsk rot, men med svensk bøyningssuffiks (eksempelvis *væra*, *böttan*). Ved vekslende innputt er det tegn til at han prøver å gjengi ytringen slik den ble presentert for ham. Dette gjør at han innimellom korrigerer sitt eget språk, både fra norsk til svensk og fra svensk til norsk.

BJÖRN: kan du säga til Isabel at jag glömde mina nycklar hemma i går

INFORMANT E: æ glemt.. jag glömde mina nycklar hemma i går

ISABEL: kan du si til Björn at Marit glemte å hente boka si i går?

INFORMANT E: Marit glemte å hente sin bok i går..

INFORMANT E: boka si

Informant E har tilnærmet lik fordeling av a- og e-ender på svake hunkjønnsord i ubestemt entall (se Tabell 10). Selv om han veksler mellom -a og -e, bruker han alltid *en* som artikkel foran hunkjønnsordene. Når det gjelder hunkjønnsord i bestemt entall varierer informant E i større grad. Ved norsk innputt bruker han -a to ganger og -en 18 ganger, og ved svensk innputt bruker han -an to ganger og -en 18 ganger. I del III, med vekslende innputt, varierer han mellom å bruke -en og -a på hunkjønnsord i bestemt form entall. Han er også inkonsekvent på ordene og kan bruke -en og -a på samme ord.

ISABEL: si til Björn at jorda er rund

INFORMANT F: at jorda er rund?

INFORMANT F: okej.. jorden er rund

Denne vekslingen er usystematisk og forekommer både i oversetterform (slik som i utdraget over) men også i gjentakelsesform.

ISABEL: kan du si til Björn at Per blei bitt i handa av ei katt

INFORMANT E: ja. han Pär han ble bitt i handa av en katt

BJÖRN: kan du säga till Isabel at Pär blev biten i handen av en katt?

INFORMANT E: du han Pär han blev biten i handen av en katt

Prosentandelen norske former er høyere ved norsk innputt enn svensk, men er høyest ved vekselvis innputt (se Vedlegg 4E). Totalt har informant E en norskhetsscore på 41.2. Ut fra denne fremstillingen kan vi si at informant E plasserer seg i en blanding av norsk og svensk slik Nordenstams tredeling er presentert. I tillegg kan det se ut til at de vekslingene som gjøres ikke nødvendigvis følger et stabilt mønster, og at innputt har en del å si for hvilke former informanten benytter seg av. På denne måten plasseres han på språkblandingsdelen av Auers (1999) språklige kontinuum.

4.6 Informant F

Informant F er en mann på rundt 50 år, fra Hälsingland helt sør i Norrland. Han bodde der til han var om lag 20 år, og gjennomførte militærtjeneste før han begynte å arbeide i Örebro län. Der ble han under et rekrutteringsmøte fristet til å flytte til Norge, og signerte en toårskontrakt hvor han skulle jobbe i Tromsø. Planen var å reise opp, jobbe og så reise ned igjen, men som med mange av de andre informantene, ble han værende. Han var rundt 25 da han flyttet opp og arbeidet en stund før han bestemte seg for å omskoleres. Dermed har informant bodd i Norge i om lag 25 år hvorav to år ble tilbragt i en liten by i Troms og resten i Tromsø.

Han er etablert i byen med en nordnorsk samboer han har vært med i over 20 år. De har bolig, barn og hus, og han er godt integrert i det norske samfunnet. I motsetning til de andre informantene virker talemålet hans å være påvirket av østnorsk. Han tror selv at dette kan ha noe med at han har svært mange venner og kollegaer fra Østlandet. Informant F beskriver at han har problemer med å veksle over til svensk i samtale med en annen svenske, og at han ofte bruker flere dager på å bytte over til helt svensk når han er hjemme i Sverige. I tillegg kan han slite med å finne svenske ord, og må da tenke gjennom og oversette fra norsk til svensk. I del II av undersøkelsen bytter han tilbake til norsk med østnorsk aksent når han skal beskrive MAIN-historien for den svenske intervjueren.

Tabell 11. Forenklet kartlegging av språklige variabler hos informant F

	Første- person entall	Nektings- adverb	Possessiv- konstruksjon	Infinitiv (e-verb)	Spørreord	Totalt (%)
Norsk						
innputt:						
Norsk	23	12	6	17	4	96.9%
Svensk	2	-	-	-	-	3.1%
						100%
Svensk						
innputt:						
Norsk	-	-	2	2	-	4%
Svensk	52	13	6	21	3	96%
						100%
Vekslende						
innputt:						
Norsk	-	10	11	10	17	96%
Svensk	-	-	1	-	1	4%
						100%
Totalt:						
Norsk	23	22	19	29	21	59.4%
Svensk	54	13	7	21	4	40.6%
Norsk	29.9%	62.9%	73.1%	58%	84%	
Svensk	70.1%	37.1%	26.9%	42%	16%	

Notat. Tabellen viser en forenklet fremstilling av antall ganger informant F benyttet seg av de ulike variantene innenfor hver variabel gjennom hele eksperimentet. Markeringen (-) betyr at varianten ikke ble benyttet.

Tabell 12. Kartlegging av hunkjønnsord hos informant F

	Norsk innputt	Svensk innputt	Vekslende innputt	Totalt
Svake hunkjønnsord				
a-ending	-	-	2	2
e-ending	-	1	3	4
Hunkjønnsord				
a-ending	9	1	8	18
en-ending	-	4	3	7
an-ending	-	1	1	2

Notat. Markeringen (-) betyr at varianten ikke ble benyttet.

4.6.1 Svorsking hos informant F

Det kommer tydelig frem av Tabell 11 at informant F påvirkes i stor grad av hvilken innputt han utsettes for. I del I er det de norske formene som brukes i aller høyeste grad, og i del II brukes svenske former i stor grad. Når han snakker norsk, er det et tydelig preg av østnorsk.

INFORMANT F: og når jeg var ferdig med den utdanninga og da begynte jeg å jobbe i ***

De eneste unntakene fra dette er svensk personlig pronomen *jag*. Disse «glippene» skjer innad i en ytring, ofte når han allerede har sagt det norske personlige pronomenet *jeg* før. I fri samtale med svensk innputt veksler informant F fort over til å bruke mer svenske former. Når han derimot skal gjøre rede for MAIN-fortellingen skifter han rett over til norsk igjen.

INFORMANT F: eh= jaja.. okej jag tog den på norska eller svorska till henne då men

INFORMANT F: ehm= spelar det någon roll hur. alltså?

BJÖRN: ta bara det som kommer mest naturligt

INFORMANT F: ja okej.. ja

INFORMANT F: eh.. det er en katt som= ser en= sommerfugl. og hopper etter sommerfuglen

Når det gjelder svake hunkjønnsord i ubestemt form entall bruker informant F e-endelse flere ganger enn han bruker a-endelse (se Tabell 12). Han bruker konsekvent ei som artikkel på svake hunkjønnsord, med ett unntak i del II (*en bømme*). Informant F varierer også endelsene når man undersøker hunkjønnsord i bestemt entall. Ved norsk innputt bruker han *-a* oftere enn noen annen variant, men dette endrer seg når han blir utsatt for svensk innputt. Da bruker han *-en* flest ganger sammenlignet med *-a* og *-an*. Ved vekslende innputt går han tilbake til å bruke a-endelse, men bruker også *-en* og *-an* totalt sett like mange ganger som *-a*. Endelsen *-an* blir brukt to ganger, en gang i fri tale i del II og en gang etter norsk innputt i del III. Her er det likevel kun endelsen som kan sies å være svensk.

ISABEL: kan du si til Björn at Martin mista brillan sine i ei vaskebøtta

INFORMANT F: Martin han mista brillan sine i vaskebøttan

Informant F har en norskhetsscore på 61.7 som er høyt for utvalget, men ikke svært høyt prosentmessig av formene. Dette kan stamme fra måten norskhetsindeksen regnes ut på. Det totale antallet svenske former er større hos informant F fordi den store prosentandelen svenske former er med i utregningen av totalt gjennomsnitt av ratioen norsk/svensk. Den store forskjellen avhengig av innputt gjør at det er spesielt vanskelig å plassere han i noen av Nordenstams grupper. Dersom man tar utgangspunkt i hvordan han snakker med norsk innputt havner han i gruppen av norsktalende, og om man tar utgangspunkt i svensk innputt er han svensktalende. For informant F er det mer hensiktsmessig å bruke Auers (1999) inndeling. Både den norske og den svenske utgaven av talemålet er relativt rene utgaver av de to talemålene, Dette tyder på at kodene tilsynelatende utgjør to separate enheter hos informant F. Ved vekslende innputt går talemålet hans tilbake til hovedsakelig norsk, med et par svenske innslag. Ut fra dette kan man si at talemålet er relativt stabilt hos informant F, og at han dermed faller på den sammensmeltede lekter-enden av Auers kontinuum.

5 Diskusjon

I den følgende diskusjonsdelen blir resultatene fra undersøkelsen drøftet. Diskusjonen deles opp i flere deler. Utvalget deles inn i grupper ut fra hvem som er mest svensktalesende, mest norsksktalesende og mest «språkforvirrede». Likheter og ulikheter innad i disse tre gruppene blir gjennomgått separat. I tillegg undersøker jeg om det er noen trekk som viser seg å være gjennomgående for alle informantene, og som kan si noe litt mer generelt om hvordan svorsk utartes, og hvordan dette eventuelt blir påvirket av språklig innputt. I siste del av kapittelet blir ulike begrensninger ved studien drøftet.

5.1 De svensktalesende

De to mest svensktalesende informantene i utvalget mitt er informant A og informant D. Informant A har en norskhetscore på 7.3 og dermed den laveste scoren av informantene (se Vedlegg 5). Informant A viste tegn til at å oversette ved vekselvis innputt. Det virker dermed som han er påvirket av språklig innputt til en viss grad, og at han bytter ut ord for å gjøre seg forstått. I tillegg unngår han den mer komplekse norske possessivfrasen, noe som kan indikere at så lenge han føler han blir forstått, opplever han det som unødvendig å gjengi ordrett.

Informant D har en norskhetscore på 8.2 og havner dermed nest nederst av alle informantene (se Vedlegg 5). Han er den eneste som ikke har noen forekomster av de norske variantene (>0%) i del I og del II. I del III bruker han oftere norske former (ca. 10%). Han gjentar det som blir sagt, i stedet for å oversette det for den som skal få beskjeden. Når han for eksempel blir bedt gjennom norsk innputt å spørre «*katti spis du middag*» gjentas dette ordrett og han bruker med dette (nord)norske spørreord.

Begge informantene responderer nesten utelukkende med svensk uavhengig av om de blir utsatt for norsk eller svensk innputt. Dette fremkommer også tydelig i vedleggene 4A og 4D, hvor vi ser at informantene i liten grad veksler til norsk, og at de har en nesten identisk måte å bruke språkene på. Informantene øker antall norske former i del III, hvor de blir utsatt for vekslende innputt. Da økes forekomsten av norsk til mellom 12-14% hos begge informantene.

Tendensen til å legge om til norske varianter når de utsettes for vekslende innputt, kan stamme fra tidligere erfaringer med å overgi beskjeder til andre, både nordmenn og svensker. Ved vekselvis innputt, som har vist seg å være en trigger for veksling hos begge informantene, må man undersøke om dette signaliserer et skifte fra forteller til gjenforteller. Når de snakker fritt kan de bruke egne ord, sammensetninger og grammatiske og syntaktiske

konstruksjoner. Det er i tilfellene hvor de blir bedt om å gjengi en setning at informantene må velge om de skal gjengi nøyaktig det som ble sagt, eller ta hensyn til mottakeren av budskapet. Her ser det ut til at de har to ulike strategier, som nevnt velger informant A å oversette deler av budskapet ut fra hvem som er mottaker og informant D velger å gjengi ytringen slik den blir sagt.

Ettersom informant A og D har såpass like språklige tendenser, er det hensiktsmessig å se hva annet de har til felles. Naturlig nok ville man tenke at disse to informantene har tilnærmet lik botid i Norge. Det viser seg å ikke stemme. Informant A har bodd i Norge i om lag 25 år og informant D har bodd i Norge i 12 år. Dette viser at botid i Norge ikke nødvendigvis er en faktor for hvor påvirket talemålet er. Derfor må man undersøke andre faktorer, som sosioøkonomisk status og holdninger til språk. Begge informantene er menn som har tatt høyere utdanning i Nord-Norge. De har begge jobb i norske bedrifter, men informant D har en reisejobb som ofte sender han utenlands. Foruten dette var begge informantene i en situasjon hvor de for kort tid siden hadde snakket mye svensk; informant A hadde hatt besøk av en svensk venn, og informant D var på besøk hos foreldrene sine på undersøkelsestidspunktet. Det kan dermed ikke utelukkes at informantene hadde den svenske koden mer aktivert enn til vanlig.

I tillegg uttrykte informantene at de forsøker å «holde på svensken» eller opplever det som vanskelig å slippe de svenske trekkene. Dette kan tyde på en negativ holdning til blanding av språk, og at de forsøker å holde seg til det språket som i minst grad kan resultere i språklige «feil», i deres tilfelle svensk.

5.2 De norsktalende

Informantene som har høyest norskhetscore er informant B og informant F. Informant B har den høyeste norskhetscoren av alle informantene med et resultat på 69.4 (se Vedlegg 5). Hun har en relativt jevn prosentfordeling av norske former i alle tre delene (mellom 64-79% norsk), og er den mest stabile av utvalget. Det virker altså ikke som om informant B blir særlig påvirket av språklig innputt. Dette kan tyde på at det talemålet hun bruker er fastsatt, og utgjør en kombinasjon av norsk og svensk. I hennes tilfelle er tilsynelatende norsk det dominante språket. Hun viser også tegn til å korrigere seg til norsk, som i tilfellene hvor «*jae*» utgjør 1. person entall hvor det er sannsynlig at hun retter seg inn fra svensk, ettersom det ikke er noen tilfeller av det østnorske *jeg*. Dette kan bekrefte teorien om at informant B foretrekker å bruke norske former.

Selv om hun har den høyeste norskhetscoren er hun ikke den som umiddelbart virker

mest norsk av informantene, noe som kan tyde på at Nordenstams norskhetscore ikke gir noen god indikasjon på den faktiske språksituasjonen for individer. Som nevnt i kapittel 4.2.1 ble hun plassert i Nordenstams kategori for de som veksler mellom svensk og norsk, men basert på den stabile fordelingen av norsk og svensk ser det ut som om hun oppfyller kravene for å ha en sammensmeltet lekt.

Informant F har den nest høyeste scoren blant informantene på norskhetsindeksen, med en norskhetscore på 61.5 (se Vedlegg 5). I motsetning til informant B er informant F den som veksler mest ut fra innputt av alle informantene. I del I og del II viste det seg at intervjuerens språk påvirket hans talemål i såpass stor grad at han gikk fra 97% norske former (del I) til 96% svenske former (del II) (se Vedlegg 4F). I den vekslende innputten gikk han tilbake til høy forekomst av norske varianter med en prosentandel på 96%. Informant F er altså svært konsekvent i sin bruk av språk, men grunnet ytre påvirkninger blir hans norskhetscore mye lavere enn det som er representativt for informanten. Denne vekslingen kan tyde på at informant F ser på norsk og svensk som to separate enheter, hvor han svarer svensk med svensk og norsk med norsk. I situasjonen hvor han utsettes for vekselvis innputt, er det tydelig at han foretrekker de norske formene (se Vedlegg 4F).

Norskhetscoren har, som nevnt innledningsvis, blitt regnet ut basert på den gjennomsnittlige prosentandelen norske trekk i talemålet. I min undersøkelse har det vist seg problematisk å kategorisere informantene som enten norsk- eller svensktalende ut fra denne skåren. Selv om informant B skårer litt høyere enn informant F på norskhetsindeksen, er informant F mye mer stabil i sin bruk av norske varianter ved norsk innputt. Han scorer lavere ettersom han bytter om til svensk i del II av undersøkelsen (se Vedlegg 4). Disse to grupperes også sammen ettersom de viser to vidt forskjellige sider av svorskingsspekteret; stabilt svorsk (informant B) og tilnærmet total bytting mellom talemålene (informant F).

Ettersom begge skårer relativt høyt og stabilt innad i egen talemåte er det interessant å se på likheter mellom disse to informantene. Både informant B og informant F er godt integrert i Norge med jobb og et nært sosialt nettverk bestående av norskspråklige. Begge nevner at de har problemer med å veksle tilbake til «rein» svensk når de reiser til Sverige. Foruten kjønnsforskjellen er det en viss forskjell på lengde i Norge. Informant B har vært i Norge i om lag 11 år og informant F har vært i Norge i om lag 25 år.

5.3 De språkforvirrede

De informantene som ser ut til å blande mest, og på en mindre konkret måte, er informant C og informant E. Informant C har en norskhetscore på 58.4, noe som plasserer han i midten av utvalget på norskhetsindeksen. Det kan se ut som om språket hans endrer seg ut fra hvorvidt han snakker med en nordmann eller en svenske. Informant C blir tydelig påvirket av hvilken språklig innputt han blir utsatt for, men viser en preferanse for norske former ved vekselvis innputt (se Vedlegg 4C). Det er ikke usannsynlig at denne informanten hadde et svært nordnorsk preg på talemåten i sin tid i Norge.

Informant E har en norskhetscore på 41.2 og er befinner seg også midt i utvalget på norskhetsindeksen. Informant E ser ut til å foretrekke svenske former i fri samtale, men har regelmessige innslag av norsk, for eksempel norske nektingsadverb (se Tabell 9).

Dette vil si at totalinntrykket av norskhetscorene gir et bilde av to informanter som bruker tilnærmet 50% svenske former og 50% norske former. Likevel blir også norskhetscoren her problematisk. I del I og del II bruker både informant C og informant E i hovedsak svenske former, henholdsvis 64-72% og 84-99%, noe som tilsynelatende setter de i samme kategori som informant A og F. Den store forskjellen mellom informant C og informant E sammenlignet med informant A og F er å finne i del III av undersøkelsen. Det har allerede blitt konstatert at alle informantene øker norskheten i den vekslende innputten. Informant C og E har derimot et helt annet vekslingsmønster enn de andre. Disse to går fra å i hovedsak bruke svenske varianter (> 50%) til å i hovedsak bruke norske varianter (> 50%).

Gjennom del I og II, hvor innputtene var begrenset til enten norsk eller svensk, virke bruker informant C og informant E svenske former. De er med andre ord ikke særlig påvirket av innputtene. Det er derimot når innputtene er vekslende, og tilnærmet oppfordrer til språkforvirring, at disse informantene ser ut til å foretrekke andrespråket sitt, norsk. Her skiller de seg fra informantene A og D, ved at alle fire øker norskmengden i del III sammenlignet med delene I og II, men det er kun informantene C og E som øker mengden norsk så mye at det «overtar» posisjonen som dominant språk. Dette kan stamme fra at både informant C og E hevder at de i stor grad snakker norsk. Ved den vekslende innputten kan de ha vært mer oppmerksom på hvordan ytringene ble uttalt/ville blitt uttalt på norsk, og dermed etterstrebet å snakke norsk i større grad. Dette tyder på at informant C og E, i en situasjon hvor språket deres aktivt blir undersøkt, ønsker å snakke rent norsk. På denne måten virker det som både informant A, C, D og E ikke anser svorsk som noe positivt. For å unngå å blande velger alle fire samme strategi. De forsøker å holde seg til ett av språkene.

Informantene i utvalget – et mangfoldig språklig fellesskap?

Alle informantene har bodd i Norge i mer enn ti år. Som nevnt innledningsvis vil ti år i et annet land ofte ha resultert i språktap hos voksne (Ecke & Hall, 2011). Løsningene for å gjøre opp for manglende evne til å uttrykke seg «reint» svensk eller norsk har i stor grad vist seg å være en veksling i større eller mindre grad hos informantene. Felles for alle informantene er at vekslende innputt får dem til å øke graden av norske varianter. Ved den vekslende innputten får ikke informantene mulighet til å uttrykke seg fritt, men må hurtig gjengi innhold i ytringer som ble uttalt på to forskjellige språk. En slik «stressende» situasjon virker å få informantene til å ønske å bli «fort» ferdig med ytringen. Dette kan sammenlignes med situasjoner i hverdagen hvor informantene kan bli bedt om å viderefremde en beskjed til barn under stressende situasjoner eller når de snakker på telefon og skal si noe på vegne av noen andre. Språkforvirringen de uttrykker å ha opplevd, vises i den prosentvise økningen av norsk i del III. Dette kan tyde på at metoden er med på å trigge ulike moduser hos hver informant, selv om utfallet av disse modusene er individbasert.

Når man undersøker substantiv som variabel både bekrefter og avkrefter denne variabelen kategoriseringen av svensktalende, norsktalende og språkforvirrede. Når det gjelder bruk av artikkel, viser det seg at de som scoret høyest på norskhetsindeksen (informant B, F og C) ved flere anledninger bruker *ei* foran svake hunkjønnsord i ubestemt form entall. Informantene som scoret lavest på norskhetsindeksen (informant E, D og A) bruker aldri *ei* som artikkel. Det som kan sies å være et fellestrekk er at alle informantene på et eller annet tidspunkt gjennom undersøkelsen bruker minst en a-endelse og minst en e-endelse på svake hunkjønnsord i ubestemt form entall. Hos de to mest svensktalende (informant A og D) brukes *-e* kun som endelse av ord som ville hatt e-endelse også på svensk.

Alle informantene har minst et tilfelle av en-endelse på hunkjønnsord i bestemt entall. Dette er likevel det eneste som kan sies å være felles for alle når det kommer til hunkjønnsord som variabel. Informant D er den eneste informanten som aldri bruker a-endelse på bestemt entall av hunkjønnsord, noe som er med å underbygge hans plassering som nest nederst på norskhetsindeksen. Informant E og informant F bruker dessuten den svenske an-endelsen. Det er interessant at en av de med høyest norskhetscore bruker en karakteristisk svensk endelse både ved svensk og vekselvis innputt. Man ville har forventet at *-an* i ble brukt i hovedsak av de mest svensktalende informantene. Det er også interessant at de to med lavest norskhetscore ikke bruker *-an* som endelse på bestemt entall av norske hunkjønnsord. Dersom hunkjønnsord hadde vært medregnet i informantenes norskhetscore ville informant A kunne ha havnet noe

høyere på norskhetsindeksen. Videre undersøkelser bør derfor sikte på å se nærmere på hunkjønnsord som variabel når man skal regne ut grad av norskhets hos informantene.

Det er ingen gjennomgående trekk som viser hvordan informantene kodeveksler som gruppe, og funnene har vist seg å ikke være konsekvente på individuell basis og på tvers av utvalget. Informantene veksler, og det eneste som viser seg som en felles endringsfaktor, er når de blir utsatt for vekselvis innputt. Hvordan de veksler, når de veksler og i hvilken grad de veksler, varierer både innad i gruppen og hos de individuelle informantene. Vi ser altså at svorsk preges av både intraindividuell og interindividuell variasjon. De to informantene snakket overveldende svensk i del I og II, byttet betraktelig ved vekselvis innputt. Fire av seks snakker mye mer norsk ved vekslende innputt, og de som nesten ikke hadde snakket norsk før det viser seg å bli påvirket i den vekslende situasjonen. Selv om «norskheten» øker hos samtlige av informantene, øker de på forskjellige måter, i forskjellig grad og ut fra forskjellige kontekster. I motsetning til det som virket naturlig, viste det seg at det ikke nødvendigvis er en sterk korrelasjon mellom lengde i Norge og norske trekk i språkene. Det er et tilsvarende gap i antall år mellom både de mest svensktalende og de mest norsktalende.

En ting som har vist seg, er at alle bruker begge språkene til en viss grad på et tidspunkt. De har noen former/trekk fra det mindre dominante talemålet, og synes ikke alltid å være klar over dette. På denne måten kan det virke som at svorsk kan skje uten nødvendigvis viten eller vilje, og ofte oppstår som et resultat av at informanten opplever at en kombinasjon er «rein» svensk eller «rein» norsk. Informantene ikke tilsynelatende alltid klar over at de svorsker. Flere hevder at de enten snakker norsk eller svensk, selv om transkripsjonene viser en mellomting. Det kan rett og slett virke som om informantene ofte mister kontrollen over hvilke former som hører til hvilket språk.

5.3.1 Nordenstams tredeling – en forenklet fremstilling av virkeligheten?

Nordenstam (1979) fant, som nevnt, at hennes informanter i stor grad kunne kategoriseres i tre grupper. I hennes undersøkelse ble informantene kontinuerlig utsatt for vekslende innputt. Man kan drøfte hvorvidt det er sannsynlig at hennes resultat er mer «jevne». Dessverre sier det lite om hvordan talemålet endrer seg etter perioder med norsk og/eller svensk innputt.

I mitt utvalg har det vist seg svært vanskelig å kunne plassere informantene i disse gruppene. Dette kommer antageligvis av at min og Nordenstams metode er såpass forskjellige. Ved å endre innputt fra norsk til svensk, og fra svensk til vekslende kan det se ut til at et annet aspekt ved svorsk blir trigget. Det språket som er dominerende hos samtalepartneren, viser seg å i stor grad påvirke talemålet, og graden av svorsk øker ved

vekselsvis innputt. Ut fra disse funnene er det sannsynlig at Nordenstams (1979) inndeling gir en meget forenklet fremstilling av de individuelle informantenes talemål, og det bør derfor det i senere forskningsarbeid undersøkes om denne er representativ. Språkkontinuumet til Auer (1999) har derimot vist seg som en god måte å plassere informantene på. På dette kontinuumet kan informantene plasseres uavhengig av hverandre. Dette er hensiktsmessig ettersom det har vist seg å være stor interindividuell variasjon i utvalget.

5.4 Begrensninger ved studien

Det er en begrensning ved undersøkelsen at vurderingen av hver informant baserer seg på en samtale på om lag en halv time. Dersom informantene hadde brukt lengre tid i hver del, kunne datamaterialet ha blitt mer omfattende, og derfor ha gitt bedre grunnlag for analyse. Det kunne også ha gjort informantene mer komfortable i situasjonen. De ulike delene varte i rundt ti minutter, og dermed er det relativt store endringer informantene måtte forholde seg til på kort tid. Man kan derfor argumentere for at undersøkelsen burde vært gjennomført separat, dvs. som ett møte med kun norsk innputt, ett med svensk og ett med vekslende innputt. Det var i hovedsak av praktiske hensyn vi valgte å gjennomføre undersøkelsen i ett. Noen fordeler med dette er selvfølgelig at vi utelukker varierende dagsform og andre tredjevariabler. I tillegg viste det seg at noe skjer ved å gjennomføre undersøkelsen på denne måten, og at det trigger en vekslingsmodus hos informantene, noe som nettopp var formålet med del III. Flere av informantene oppga å nesten være forvirret på slutten av innsamlingen og at de opplevde å ikke ha kontroll over hva de faktisk sa. Dette kan tyde på at vi med denne metoden a) trigger en form for «refleksiv» tale hvor informantene ikke lenger tenker over hvordan de snakker, og/eller b) at informantene ønsker (på ulike måter) å gjøre seg forstått. På denne måten kan dette regnes både som en styrke og en begrensning ved studien.

Intervjuene ble dessuten gjennomført over Zoom. Dette kan skape noen begrensninger i seg selv. Zoom viser på skjermen at samtalen tas opp, noe som kan føre til at informantene i større grad er klar over at alt de sier og gjør tas opp, nettopp fordi de stirrer inn i en skjerm hvor det står «recording in progress». Uavhengig av hvor informantene møtte opp, kan de ha blitt rammet av Hawthorne-effekten. Denne omhandler hvordan det å vite at man er en informant og blir «studert», kan påvirke adferd (McCambridge et al., 2014, s. 267). Når man bruker Zoom er sjansen enda større for å oppleve denne effekten, ettersom informantene ser seg selv mens de snakker. Dette kan resultere i en høy grad av bevissthet om hvordan alle bevegelser og ansiktsuttrykk blir opplevd av den andre, og få informanten til å regulere seg selv slik at hen opplever at hen fremstår som presentabel (Ngien & Hogan, 2022, s. 3).

Det kan også diskuteres om det er en begrensning at informantene ikke møtte opp på en språklab. Etersom ingen av informantene møtte fysisk, valgte de selv hvor de oppholdt seg på intervjutidspunktet. Dette førte til at informantene satt mange forskjellige steder, både hjemme, på jobb og i Sverige. Selv om det kan oppleves som mer komfortabelt å sitte i kjente omgivelser, og dette kan mulig resultere i at informantene snakket mer dagligdags, var det ingen mulighet til å kontrollere de fysiske rammene informantene befant seg i under samtalen.

Det oppleves dessuten som problematisk å bruke utvalgte variabler. Dette viser seg å ikke gi et fullstendig bilde av informantenes talemål. Svært mange av de informantene som blir markert som mer svensktalende blir nettopp fordi deres versjon «svorsk» ofte viste seg som kodeveksling av norske ord med svenske bøyingsmorfem. En grundigere og mer omfattende analyse, av blant annet substantiv, bør derfor tas i betraktning i videre studier. Tabellene viser noen gjennomgående trekk som gjør det mulig å drøfte hvordan svorsk kan vise seg på nordnorsk, men er ikke omfattende nok til å konkludere med et fullstendig bilde på hvordan svorsk utarter seg på i Nord-Norge.

I tillegg til begrensninger ved oppsettet av undersøkelsen bør også begrensninger ved eksperimentørene diskuteres. For det første har jeg selv vokst opp med en svensktalende far, og har regelmessig kontakt med det svenske språket. Dette gjør at jeg har lett for å bytte over til svensk i samtale med svensker. Under intervjuene forsøkte jeg å ikke endre språket mitt, men det kan ikke utelukkes at jeg snakket mer svensk enn det jeg gjør til daglig. Informantene var klar over at jeg forstår svensk bedre enn de fleste nordmenn, og flere nevnte at de snakket friere fordi de opplevde at jeg forsto det de sa uavhengig om det var norsk, svensk eller en kombinasjon. En person som ikke har slik tilknytning til svensk, burde derfor ha vært intervjueren som utsatte informantene for norsk innputt.

Det er også et par forskjeller mellom meg og Björn. Vi har ulikt kjønn, forskjell i alder og han ble introdusert som veilederen min, noe som kan resultere i at informantene så han som en autoritetsperson og dermed endret språket sitt ut fra dette.

Utvalget har bestått av seks informanter, fem menn og en kvinne, med relativt lik sosioøkonomisk status. Et såpass snevert utvalg gjør at man ikke kan trekke konkrete slutninger basert på typiske sosiolingvistiske grupper som for eksempel sosioøkonomisk status eller kjønn. I tillegg var det ingen inklusjonskriterier om nåværende status. Noen av informantene mine hadde nylig hatt besøk av andre svensker, andre var i Sverige på intervjutidspunktet. Dersom man hadde innskrenket inklusjonskriteriene enda mer kunne man sikre seg et mer «stabil» utvalg hvor forutsetningene for talemålet var lik for alle informantene.

6 Oppsummering og veien videre

I denne avhandlingen ville jeg undersøke hvordan talemålet til svensker som har vært bosatt i Norge i over ti år er. Målet mitt med oppgaven var å se på hvilke måter det norske språket påvirker talemålet til de voksne svenske innvandrerne som er bosatte i Nord-Norge. Gjennom denne problemstillingen, og mine mer spesifikke forskningsspørsmål, fant jeg at det var flere aspekter som skilte seg ut. Alle informantene hadde til felles at vekslende innputt førte til økt bruk av norske varianter. I noen tilfeller trigget denne formen for innputt et totalt skifte og to av informantene gikk fra å i hovedsak bruke svenske former til å bruke mer enn 50% norske former. Jeg har drøftet mulige forklaringer på disse varierende tendensene, samt flere sentrale begrensninger ved studien min. For å konkludere kan vi si at denne avhandlingen presenterer sterke indikasjoner på at norskhetsindeksen og inndelingen av språklige grupper slik Nordenstam (1979) framla, ikke nødvendigvis er det beste utgangspunktet for å beskrive svorsk som fenomen. Den viser også at språklig innputt fra samtalepartner påvirker talemålet hos de svensk-norske i ulik grad

Fremtidig forskning bør ta sikte på å ha et større og bredere utvalg av informanter hvor man i større grad kan vurdere sosioøkonomiske faktorer og andre bakgrunnsvariabler som årsaksforklaringer for svorsk. Det kan se ut som metoden jeg har brukt i denne avhandlingen, har vist andre aspekter ved svorsk, enn det som har vært vist i tidligere undersøkelser. Blant annet har språklig innputt vist seg som en svært sentral faktor for hvordan talemålet til svensk-norske endrer seg. Studien bør derfor bli gjenskapt i en større skala for å undersøke om liknende tendenser forekommer.

Referanseliste

- Andersen, M. J. W. (2014). "Nynorsk är svårt att förstå. Jag tycker mer om gammelnorsk".
Svensker i Oslo og den norske talemålsvarianten. (Master avhandling). Universitetet i Oslo. <http://urn.nb.no/URN:NBN:no-45818>
- Anderssen, M., & Westergaard, M. (2012). Tospråklighet og ordstilling i norske possessivkonstruksjoner. *Norsk Lingvistisk Tidsskrift*, 30, 310–337.
<https://hdl.handle.net/10037/5577>
- Auer, P. (1999). From codeswitching via language mixing to fused lects. *International Journal of Bilingualism*, 3(4), 309–332.
<https://doi.org/10.1177/13670069990030040101>
- Delsing, L. O. (1993). *The Internal Structure of Noun Phrases in the Scandinavian Languages. A Comparative Study*. (Avhandling). University of Lund.
<https://lup.lub.lu.se/record/d1f74c7e-48a7-4a05-b23d-98155dcd41f8>
- Delsing, L. O., & Lundin-Åkesson, K. (2005). *Håller språket ihop i Norden? En forskningsrapport om ungdomars förståelse av danska, svenska och norska*. Nordisk ministerråd. <https://doi.org/10.6027/TN2005-573>
- Ecke, P., & Hall, C. J. (2012). Tracking tip-of-the-tongue states in a multilingual speaker: Evidence of attrition or instability in lexical systems? *International Journal of Bilingualism*, 17(6), 734–751. <https://doi.org/10.1177/1367006912454623>
- Haugen, E. (1972). Semicommunication: The Language Gap in Scandinavian. I Firchow, E. S. (Red.), *Studies by Einar Haugen: Presented on the Occasion of His 65th Birthday, April 19, 1971*. (ss. 479-495). De Gruyter. <https://doi.org/10.1515/9783110879124>
- Flodell, G. (2003). Tvåspråkighet och bidialektism - två sidor av samma mynt? In M. Reinhammar (Red.), *Svenska Landsmål Och Svenskt Folkliv* (Vol. 329, ss. 63–74). Kungl. Gustav Adolfs Akademien. <https://kgaa.bokorder.se/sv->

[SE/article/3177/svenska-landsmal-och-svenskt-folkliv-2003?fbclid=IwAR3iAHINooC2h7qNVcsezcWc15GIHoxOJioWCWXeb0U8BYVY6BLK5JRCCgY](https://doi.org/10.21248/zaspil.63.2019.516)

Gagarina, N., Klop, D., Kunnari, S., Tantele, K., Välimaa, T., Bohnacker, U., & Walters, J. (2019). MAIN: Multilingual Assessment Instrument for Narratives – Revised. *ZAS Papers in Linguistics*, 63, 20. <https://doi.org/10.21248/zaspil.63.2019.516>

Giles, H., Coupland, N., & Coupland, J. (1991). Accommodation theory: Communication, context, and consequence. *Contexts of Accommodation*, 1–68. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511663673.001>

Iverson, M. B. (2012, July). *Advanced Language Attrition of Spanish in Contact with Brazilian Portuguese*. (Doktorgradsavhandling.). The University of Iowa. <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.27341.84962>

Jahr, E. H. & Skare, O. (1996). *Nordnorske dialektar*. (Red.). Novus Forlag. https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2007052102003

Kunnskapsdepartementet. (2019, 15.11). *Læreplan i norsk (NOR01-06)*. Udir.no. <https://data.udir.no/kl06/v201906/laereplaner-1k20/NOR01-06.pdf?lang=nob>

Lanza, E. (2003). Om arbeid med tospråklige informanter. I J. B. Johannessen (Red.), *På språkjakt - problemer og utfordringer i språkvitenskapelig datainnsamling* (pp. 59–82). Unipub Forlag. https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2016071908009

Levy, B. J., McVeigh, N. D., Marful, A., & Anderson, M. C. (2007). Inhibiting Your Native Language. The Role of Retrieval-Induced Forgetting During Second-Language Acquisition. *Psychological Science*, 18(1), 29–34. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9280.2007.01844.x>

- Lundquist, B., Westergaard, M., & Klassen, R. (2022). Dynamikken i en språkendringsprosess: Bortfall av hunkjønnsformer i norsk. *Norsk Lingvistisk Tidsskrift*, 40(1). <https://ojs.novus.no/index.php/NLT/article/view/2071>
- Mæhlum, B., Akselberg, G., Røyneland, U., & Sandøy, H. (2008). *Språkmøte. Innføring i sociolingvistikk*. (2. utg.). Cappelen Damm. https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2015091506001
- Mæhlum, B., & Røyneland, U. (2012). *Det norske dialektlandskapet: innføring i studiet av dialekter*. Cappelen Damm Akademisk. https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2018101677004
- McCambridge, J., Witton, J., & Elbourne, D. R. (2014). Systematic review of the Hawthorne effect: New concepts are needed to study research participation effects. *Journal of Clinical Epidemiology*, 67(3), 267–277. <https://doi.org/10.1016/j.jclinepi.2013.08.015>
- Muñoz, C., & Singleton, D. (2011). A critical review of age-related research on L2 ultimate attainment. *Language Teaching*, 44(1), 1–35. <https://doi.org/10.1017/s0261444810000327>
- Neteland, R. (2020). *Master i norsk. Metodeboka 2*. (L. I. Aa, Red.). Universitetsforlaget.
- Ngien, A. & Hogan, B. (2022). The relationship between Zoom use with the camera on and Zoom fatigue: considering self-monitoring and social interaction anxiety. *Information, Communication & Society*. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2022.2065214>
- Nordenstam, K. (1979). *Svenskan i Norge. Språklig variation hos svenska invandrare i Bergen*. Acta Universitatis Gothoburgensis.
- Rydving, K. & Department of Scandinavian Languages. (2014). “Allt ser rätt ut!”. *Språkliga strategier hos några svenskar bosatta i Norge*. (Avhandling). Digitala Vetenskapliga Arkivet. <http://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A784862&dswid=7188>

- Saito, K., Trofimovich, P., & Isaacs, T. (2015). Second language speech production: Investigating linguistic correlates of comprehensibility and accentedness for learners at different ability levels. *Applied Psycholinguistics*, 37(2), 217–240.
<https://doi.org/10.1017/s0142716414000502>
- Sandbakk, L. (2009). *Språk på flyttefot. En studie av språket til fem svensker bosatt i Norge med drøfting av kodeveksling og akkomodasjon*. (Mastergrads avhandling). Universitetet i Tromsø. <https://hdl.handle.net/10037/2380>
- Skjekkeland, M. (2009). *Språk og samfunn i endring: ein studie av tilhøvet mellom lokal identitet og talemålsutvikling*. Novus Forlag. https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2013072438016
- Svendsen, B. A. (2021). *Flerspråklighet til begeistring og besvær* (1. utg). Gyldendal.
- Tolgensbakk, I. (2015). *Partysvensker; GO HARD! En narratologisk studie av unge svenske arbeidsmigrantere nærvær i Oslo* (Doktorgradsavhandling). University of Oslo.
<http://urn.nb.no/URN:NBN:no-47783>
- Vanhove, J. (2013). The Critical Period Hypothesis in Second Language Acquisition: A Statistical Critique and a Reanalysis. *PLoS ONE*, 8(7), e69172.
<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0069172>

Vedlegg

Vedlegg 1 Informasjonsskriv og samtykkeerklæring

Vil du delta i forskningsprosjektet

Språklige trekk hos svensker bosatte i Nord-Norge?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å se på språklige trekk hos svensker som har bosatt seg i Nord-Norge i voksen alder. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med prosjektet er å undersøke og analysere språklige trekk hos et utvalg svensker som har flyttet til Nord-Norge i voksen alder.. Undersøkelsen er en masteroppgave ved fakultetet for humaniora, samfunnsvitenskap og lærerutdanning på UiT Norges arktiske universitet. Dataene som samles inn, vil anonymiseres, lagres og brukes i videre språkforskning også ut over masterprosjektet.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

UiT Norges arktiske universitet ansvarlig for prosjektet. Intervjuene gjennomføres av mastergradsstudenten Isabel Kjos. Veiledere i prosjektet er Øystein A. Vangsnes og Björn Lundquist.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Utvalget består av informanter som enten mastergradsstudenten eller veilederen har kjennskap til. Utvalget vil bestå av seks informanter med ønske om 50/50 kjønnsbalanse.

Kriteriene for å være informant er at:

- du er født og oppvokst i Sverige.
- du har to svenske foreldre og har med dette svensk som sitt morsmål.
- du flyttet til Norge etter fylte 19 år.
- du har bodd i Norge i over 10 år.
- du er integrert i det norske samfunnet, og har daglig kontakt med det norske språket.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at du deltar på et en-til-en-intervju. Dette vil ta mellom 45-60 minutter. Intervjuet består av en samtaledel og noen konkrete språklige

oppgaver som skal løses. Intervjuet vil bli tatt opp og lydfilen vil bli transkribert og tilrettelagt for språkforskning sammen med svarene dine på oppgavene. Noen bakgrunnsopplysninger vil knyttes til det språklige materialet: Kjønn, aldersgruppe (hele tiår), botid i Norge, oppvekstområde i Sverige (på regionnivå).

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. De som vil ha tilgang til datamaterialet er mastergradsstudent Isabel Kjos, og veiledere Øystein Vangsnes og Björn Lundquist. For å beskytte ditt personvern vil navnet og kontaktopplysningene erstattes med en kode som lagres på egen navneliste adskilt fra øvrige data. All informasjon i intervjuet som vil kunne identifisere enkeltpersoner vil sensureres, og klippes bort fra det originale opptaket. Informanten vil ikke kunne gjenkjennes i publikasjon av andre enn muligens informanten selv. De personlige opplysningene som eventuelt vil kunne være gjenkjennelige er aldersgruppe, kjønn og antall år i Norge.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er våren 2022. De språklige dataene sammen med noen få bakgrunnsopplysninger (se over) vil kunne bli tilrettelagt for videre språkforskning der også andre enn student og veiledere får tilgang. Tilgangen vil være adgangskontrollert.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- å få slettet personopplysninger om deg, og
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra UiT Norges arktiske universitet har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

UiT Norges arktiske universitet ved masterstudent Isabel Kjos. Tlf.: 404 76 948. E-post: ikj018@uit.no.

Veileder 1: Øystein Vangsnes. Tlf.: 776 45 742. E-post: oystein.vangsnes@uit.no.

Veileder 2: Björn Lundquist. Tlf.: 776 46 571. E-post: bjorn.lundquist@uit.no.

Vårt personvernombud: Joakim Bakkeland. Tlf.: 776 46 322 og 976 91 578. E-post: personvernombud@uit.no.

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med: NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Øystein Vangnes

Isabel Kjos

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «*Språklige trekk hos svensker bosatte i Nord-Norge*» og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju
 - at noen av de språklige dataene vil bli tilrettelagt for videre språkforskning
- Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 2: Transkripsjonsnøkkel

Etter Du Bois (1991)

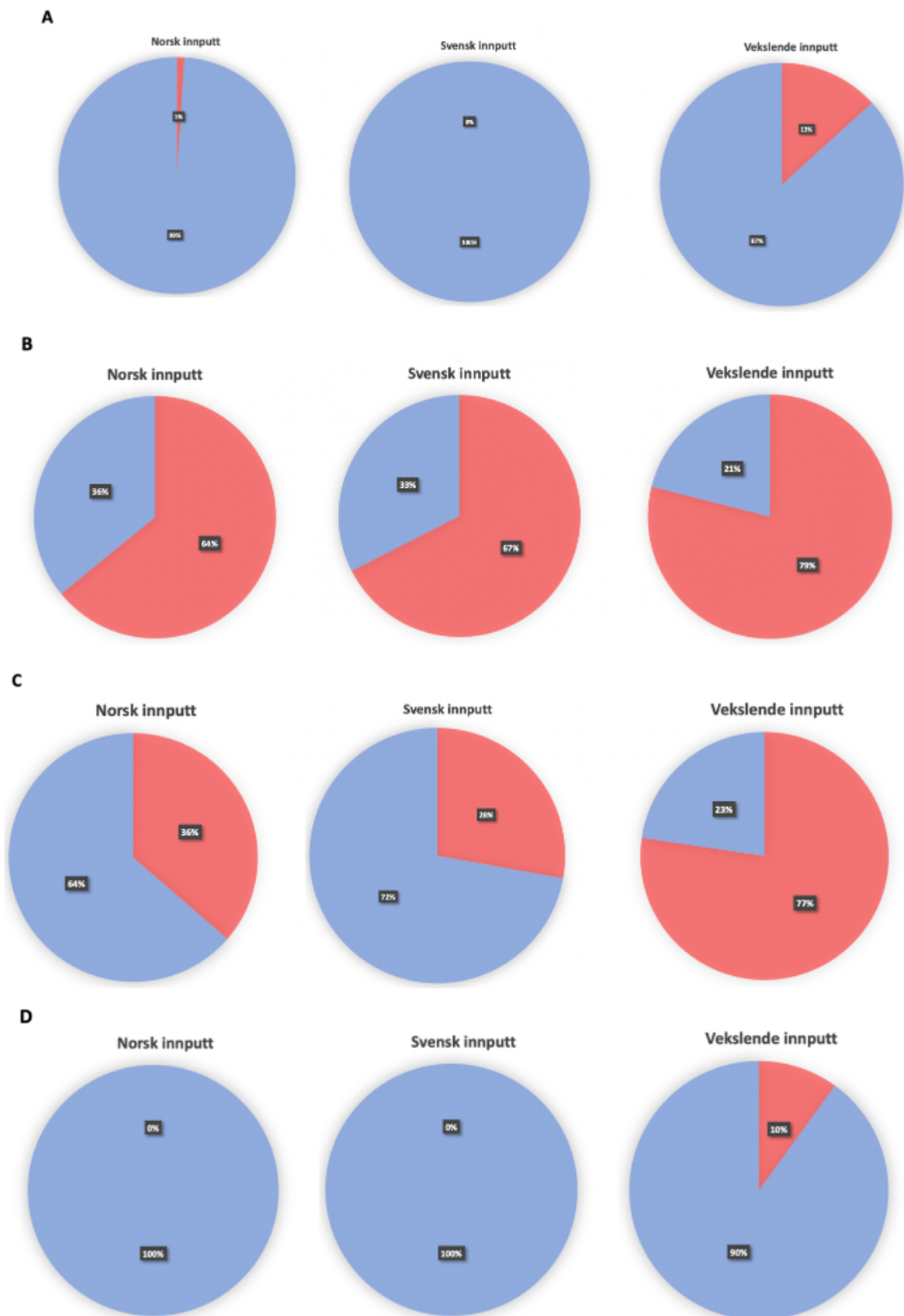
(hardt linjeskift)	ny intonasjonsenhet
&	intonasjonsenhet fortsetter på neste linje
. (punktum)	hevdende intonasjonskontur
?	spørrende intonasjonskontur
, (komma)	fortsettelsesintonasjon
/	stigende tone
\	fallende tone
∨	fallende og stigende tone
—	flat tone
..	kort pause (under 0.3 sekund)
...	mellomlang pause (0.3-0.6 sekund)
(1.2)	lengre pause (målt i tidels sekunder)
(0)	turskifte uten pause
=	forlenging av lyd
'ord	trykksterkt ord
^ ord	primærtrykk
!ord	emfatisk trykk
ord [ord]	overlappende tale
-	avbrutt ord
--	avbrutt intonasjonsenhet
(H)	innpust
(Hx)	utpust
(HOST)	ikke-språklige lyder fra taleapparatet (host, kremt osv.)
@	latter (ett tegn for hver «stavelse»)
<@ ord @>	latterkvalitet (leende eller lattermild tale)
<F ord F>	høy stemmestyrke («forte»)
<P ord P>	lav stemmestyrke («piano»)
<A ord A>	høyt tempo («allegro»)
<L ord L>	lavt tempo («lento»)
<H ord H>	tale på innpust
<MRC ord MRC>	marcato uttale
<EMF ord EMF>	emfatisk uttale
<SIT ord SIT>	sitatstemme
<PAR ord PAR>	parentetisk prosodi
X	uhørbar stavelse
<X ord X>	usikker transkripsjon fonetisk transkripsjon

Vedlegg 3: Ytringer som gjentas i del tre av undersøkelsen

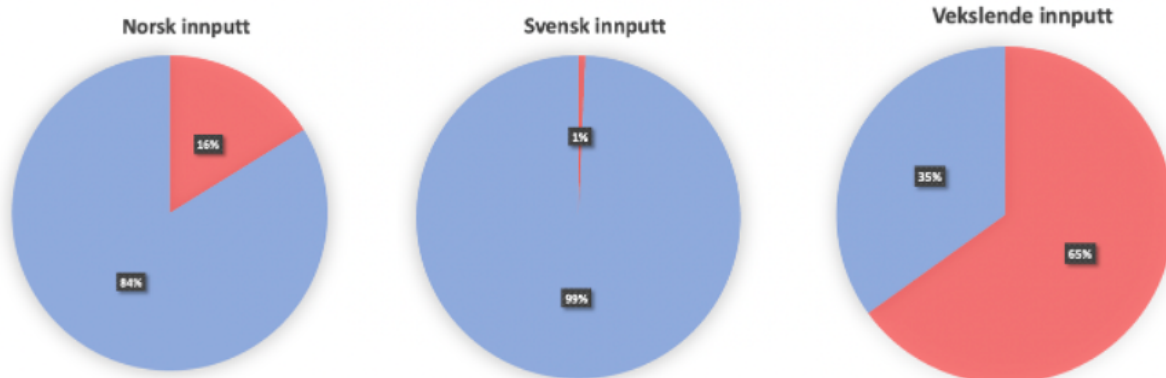
Si til (NAVN) at	Säg til (NAMN) att
Kristina fant vottan sine under senga i går.	Kristina hittade sina vantar under sängen i går.
æ bruker ikkje å kjøre bil til jobb.	jag inte brukar köra bil till jobbet
Pär blei bitt i hånda av ei katt.	Pär blev biten i handen av en katt
æ glemte nøklene mine hjemme.	jag glömde mina nycklar hemma
Anne glemte å hente boka si i går.	Anne glömde att hämta sin bok i går.
æ liker ikkje å synge.	jag inte tycker om att sjunga
Martin mista brillan sine i ei vaskebøtta.	Martin tappade sina glasögon i en skurhink.
æ kjenner ei dama liker ikkje å snakke høyt.	jag känner en kvinna som inte tycker om att prata högt
det kommer ei jenta som ikkje spis pølse i bursdagen.	det kommer en flicka på födelsedagskalaset som inte äter varmkorv.
søstera mi bruke to tima på badet hver mårra	min syster brukar två timmar på toaletten varje morgon.

Spør (NAVN)	Fråga (NAMN)
katti han spis middag	vilken tid hon äter middag
korsen parfyme han bruker	vilken parfym hon använder
kem som har laget maten	vem som har lagat maten
kor h*n skal på ferie.	vart skall h*n skall åka på semester
koffer himmelen er blå.	varför himmelen är blå
om det er Astrid som har lagd maten.	om det är Astrid som har lagat maten
kor mange som kom på festen.	hur många som kom på fästen
om h*n liker hunden eller katta si best.	om h*n tycker bäst om sin hund eller sin katt?
ka det er som går og går og aldri kommer til døra.	vad det är som går och går och aldrig kommer til dörren.

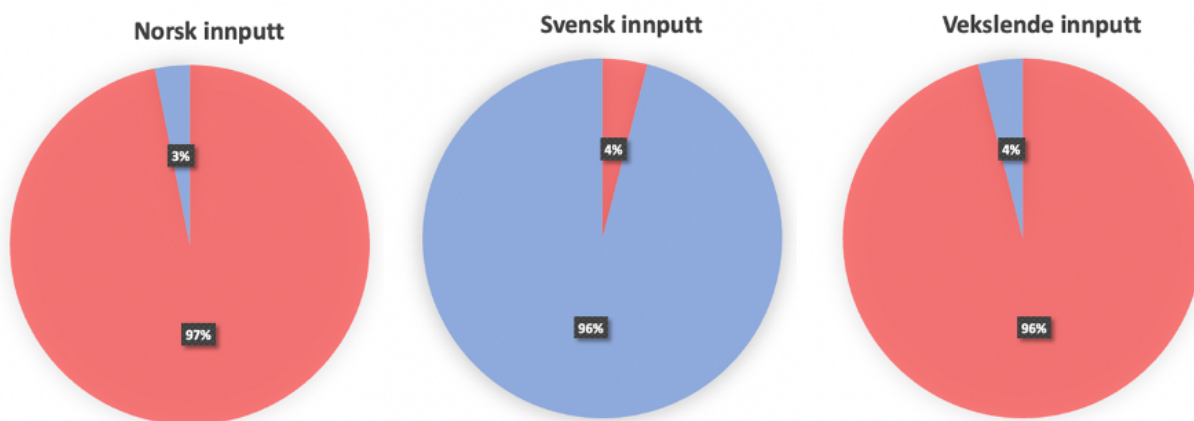
Vedlegg 4: Visuell fremstilling av fordelingen norske og svenske varianter i del I, II og III hos alle informantene

E

F

Notat. Sektordiagram som viser fordelingen norske og svenske varianter separert av typen innputt (norsk innputt venstrestilt, svensk innputt midtstilt og vekslende innputt høyrestilt) for (A) informant A, (B) informant B, (C) informant C, (D) informant D, (E) informant E og (F) informant F. Norske former er indikert med rødfarge. Svenske former er indikert med blåfarge.

Vedlegg 5: Rangering av norskhet hos informantene (Norskhetsindeks)

Rangering	Informant	Norskhetsscore
1	Informant B	69.4
2	Informant F	61.5
3	Informant C	58.4
4	Informant E	41.2
5	Informant D	8.2
6	Informant A	7.3

Notat. Tabellen viser en rangering av informantenes norskhetsscore. Norskhetsscore er regnet ut ved å ta gjennomsnitt av den totale prosentfordeling norske former i de ulike variablene.

